POROVNÁNÍ VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ MIGRACE V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH ČR V LETECH 1993–2014

Tomáš Fiala – Jitka Langhamrová

Abstrakt:

V posledních desetiletích je demografický vývoj stále více ovlivňován vývojem migrace než vývojem plodnosti a úmrtnosti. Článek přináší základní analýzu vývoje migrace v ČR a jejích krajích od vzniku ČR do současnosti. Zaměřuje se na rozdíly migrace v jednotlivých krajích, hlavní migrační proudy vnitřní migrace a přehled zahraniční migrace podle vybraných zemí, odkud migranti do ČR nejčastěji přicházejí.

Výrazně vysoké migrační přírůstky ve sledovaném období zaznamenal Středočeský kraj a Praha. Zatímco přírůstek ve Středočeském kraji byl způsoben především velmi vysokou migrací z Prahy (většinou suburbální migrací), vysoké migrační saldo Prahy je důsledkem velkého počtu přistěhovalých ze zahraničí. I po formálním začlenění Prahy do Středočeského kraje a vyloučení migrace mezi Prahou a Středočeským krajem se migrace do Středních Čech stále více odlišuje od migrace do ostatních krajů. Většina krajů ČR měla migrační saldo vnitřní migrace postupně záporné, bylo však (s výjimkou Zlínského, Karlovarského a Moravskoslezského kraje) plně kompenzováno kladným saldem zahraniční migrace.

Klíčová slova: vnitřní migrace, zahraniční migrace, Česká republika, kraje, Webbův graf

Úvod

Data ČSÚ potvrzují, že v posledních zhruba 20 letech je migrační přírůstek obyvatelstva ČR zpravidla několikanásobně vyšší než přírůstek přirozený. Migrace hraje stále větší roli a má stále větší vliv na vývoj populace určitého území. V porovnání s přirozenou reprodukcí je její efekt mnohem variabilnější v čase a liší se i její vývoj v jednotlivých regionech. Sledování migrace proto hraje velmi důležitou roli při hodnocení politických, ekonomických a společenských změn po roce 1989 a jejich důsledků pro demografický vývoj.

V době socialistického režimu byla migrace do značné míry centrálně plánována a řízena formou bytové výstavby i vznikajících výrobních podniků. Celková migrační mobilita postupně klesala, na konci osmdesátých let měnilo obec trvalého pobytu méně než 2 % obyvatel ročně, průměrná migrační vzdálenost se zkracovala (Čermák, 2005).

Přechod od nedemokratické centrálně řízené společnosti ke společnosti demokratické s tržní ekonomikou se projevuje i ve změně migračního chování. Očekávala se postupná náprava některých deformací předchozího období a vliv současných vývojových trendů migrace v ostatních evropských demokratických zemích. V první polovině devadesátých let však poněkud překvapivě dochází ke snížení migrační mobility (Kupiszewski, Drbohlav, Rees, Durham, 1999). Za hlavní příčinu je možno považovat propad bytové výstavby v důsledku ekonomické transformace

i deformované právní vztahy v oblasti bydlení a velmi omezený trh s byty. Zvláště ve velkých městech bylo často problematické získat dostupné bydlení (Čermák, 2001).

Dochází však (na rozdíl od předchozího období), k tzv. suburbanizačním procesům, tj. ke stěhování lidí z velkých měst do menších obcí v jejich nejbližším okolí. Týká se to nejen Prahy, Brna, Plzně a Ostravy ale i dalších stotisícových měst. Vývoj v Praze a jejím okolí si však přesto zachovává specifické rysy odlišné od ostatních regionů (Čermák, 2005).

Cílem tohoto příspěvku je prezentovat přehled a jednoduchou analýzu vnitřní i zahraniční migrace v jednotlivých krajích ČR od vzniku samostatné České republiky do současnosti, tj. v období 1993–2014. Přehled vychází z dat prezentovaných ČSÚ i speciálních dat poskytnutých ČSÚ pro výzkumné účely.

První část je věnována analýze úhrnné migrace za celé sledované období 1993–2104 bez rozlišení migrace v jednotlivých letech, ale s rozlišením vnitřní a zahraniční migrace. Kromě počtů přistěhovalých, počtů vystěhovalých, migračního salda a indexu efektivnosti migrace pro každý kraj jsou zde uvedeny i hodnoty migračního salda a indexu efektivnosti vnitřní migrace mezi dvojicemi krajů ČR a i hodnoty migračního salda a indexu efektivnosti zahraniční migrace mezi jednotlivými kraji a jednotlivými zeměmi.

Další kapitola obsahuje analýzu vývoje obecných měr migračního salda vnitřní a zahraniční migrace v jednotlivých krajích v období 1993–94 a následujících pětiletých obdobích 1995–99, ..., 2010–2014. Hodnoty měr vnitřní a zahraniční migrace jsou zobrazeny Webbovým grafem.

Migrace ovlivňuje nejen počet obyvatel, ale i pohlavní a především věkové složení obyvatelstva. Závěrečná kapitola proto přináší porovnání současné věkové struktury krajů s nejvyšším, resp. nejnižším migračním přírůstkem za celé sledované období s hypotetickou věkovou strukturou za předpokladu, že by od roku 1991 k žádné vnitřní ani zahraniční migraci nedocházelo.

Příloha obsahuje pro každý kraj graf vývoje počtů přistěhovalých, vystěhovalých a salda migrace v jednotlivých letech zvlášť pro vnitřní a zahraniční migraci s rozlišením krajů, resp., zemí přistěhování, resp. vystěhování.

Metodologické poznámky

Vnitřní migrací se v tomto příspěvku rozumí migrace – (registrovaná) změna (trvalého) bydliště osoby – mezi jednotlivými kraji ČR podle současného územního uspořádání. Názvy jednotlivých krajů ČR jsou označeny třípísmenovými zkratkami, které používá Český statistický úřad (Tab. 1). Poznamenejme, že vnitřní migrace se přitom zdaleka nemusí týkat pouze občanů ČR, ale i cizinců. V roce 2008, kdy bylo saldo zahraniční migrace velmi vysoké, byla dokonce intenzita vnitrostátní mobility cizinců v porovnání s obyvatelstvem Česka pětkrát vyšší (Čermák, Janská, 2011).

Tabulka 1: Zkratky názvů krajů a jejich barevné označení v grafech

Hlavní město Praha	**Pha**	Královéhradecký kraj	**KHr**
Středočeský kraj	**StČ**	Pardubický kraj	**Par**
Jihočeský kraj	**JiČ**	Kraj Vysočina	**Vys**
Plzeňský kraj	**Plz**	Jihomoravský kraj	**JiM**
Karlovarský kraj	**KVa**	Olomoucký kraj	**Olm**
Ústecký kraj	**Úst**	Zlínský kraj	**Zln**
Liberecký kraj	**Lib**	Moravskoslezský kraj	**MSl**

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Zahraniční migrací se pak rozumí přistěhování osoby z ciziny do některého kraje ČR či vystěhování z některého kraje ČR do jiné země. Je rozlišeno pouze 10 zemí, které měly na konci sledovaného období největší zastoupení svých občanů v ČR (Tab. 2), zbývající země jsou sloučeny do kategorie Ostatní. V roce 1993 je rozlišeno pouze Slovensko a ostatní země. Zatímco do roku 2000 se údaje o zahraniční migraci týkaly pouze osob, které měly v ČR trvalé bydliště, od roku 2001 zahrnují tato údaje také cizince s vízy nad 90 dnů a cizince s přiznaným azylem. Od 1. 5. 2004 (vstup ČR do EU) se údaje týkají též občanů EU s přechodným pobytem na území ČR a občanů třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu. I z tohoto důvodu jsou počty zahraničních migrantů od roku 2001 několikanásobně vyšší než v 90. letech minulého století.

Tabulka 2: Zkratky názvů zemí, počet jejích občanů v ČR k 31. 12. 2014, barevné označení zemí v grafech

Název země	Zkratka	Počet občanů v ČR (31. 12. 2014)
Ukrajina	**UA**	104 156
Slovensko	**SK**	96 222
Vietnam	**VN**	56 609
Rusko	**RU**	34 416
Německo	**DE**	19 687
Polsko	**PL**	19 626
Bulharsko	**BG**	10 058
Rumunsko	**RO**	7 741
Spojené státy	**US**	6 476
Velká Británie	**GB**	5 647
Ostatní země	**Ost**	88 729

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Migračním přírůstkem (resp. úbytkem), saldem migrace či čistou migrací se rozumí rozdíl mezi počtem přistěhovalých na dané území a počtem vystěhovalých z daného území. Index efektivnosti migrace (index migrační účinnosti) je definován (např. Roubíček, 1997) jako podíl salda migrace a migračního obratu (součtu počtů přistěhovalých a vystěhovalých). Hodnota indexu blízká 1 (resp. -1) tedy znamená výraznou převahu počtu přistěhovalých nad počtem vystěhovalých (resp. výraznou převahu počtu vystěhovalých nad počtem přistěhovalých), naproti tomu hodnota blízká 0 svědčí o malém rozdílu mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých v porovnání s celkovým počtem stěhujících se osob.

Objem migrace je závislý na velikosti populace. Pro porovnání migrace ve více regionech je proto vhodné používat nikoli absolutní, ale relativní charakteristiky. Nejjednodušší z nich je obecná míra imigrace, (resp. emigrace) definovaná pro daný rok jako poměr počtu přistěhovalých (resp. počtu vystěhovalých) a středního stavu obyvatelstva v daném roce. Analogicky je definována obecná míra migračního salda. Při výpočtu za víceleté období byly míry vypočteny jako poměr celkového počtu migrantů v uvedeném období a součtu střední ch stavů obyvatelstva v jednotlivých letech.

Analýza uvedená v tomto článku vychází z dat o migraci z údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ). Je nutno poznamenat, že se jedná o údaje pouze o evidované migraci. Řada osob vystěhovalých do ciziny zřejmě není registrována, neboť při sčítáních lidu v roce 2001 byl zjištěn počet obyvatel ČR o téměř 35 tisíc nižší než by měl být podle každoročních bilancí od předchozího sčítání, v roce 2011 činil tento tzv. nedopočet dokonce více než 46 tisíc osob. Protože evidence živě narozených a zemřelých v ČR je poměrně přesná, lze z toho usuzovat, že v období 1991–2000 se do zahraniční vystěhovalo zhruba o 35 tisíc a v období 2001–2010 dokonce o 46 tisíc osob více, než uvádí údaje ČSÚ. Rovněž není registrována veškerá vnitřní migrace mezi kraji ČR. Na rozdíl od Eurostatu Český statistický úřad neprovádí po sčítání lidu dodatečnou korekci migračního salda v letech uplynulých od posledního sčítání, proto nejsou neregistrovaní migranti v analýze zahrnuti.

Základní charakteristiky vnitřní a zahraniční migrace za celé sledované období 1993–2014

Základní charakteristiky vnitřní i zahraniční migrace udává Tab. 3. V této i dalších tabulkách jsou kraje seřazeny sestupně podle velikosti salda celkové migrace za celé sledované období. Kromě počtu přistěhovalých, vystěhovalých a migračního salda je zde uveden i index efektivnosti migrace. Migrace znamenala pro některé kraje poměrně výrazný nárůst počtu obyvatel. Ve Středočeském kraji činilo migrační saldo za celé sledované období více než 215 tisíc osob (tedy v průměru téměř 10 tisíc osob ročně), poměrně vysoký index efektivnosti svědčí o relativně velké převaze přistěhovalých nad vystěhovalými. Počet přistěhovalých do Prahy byl dokonce ještě o 100 tisíc vyšší než do Středočeského kraje, přitom hodnota migračního salda je vzhledem k vysokému počtu vystěhovalých zhruba poloviční, potvrzuje to i nízká hodnota indexu efektivnosti. V Jihomoravském a Plzeňském kraji činilo saldo za celé období kolem 35 tisíc osob, v Ústeckém a Jihočeském kraji kolem 20 tisíc, v Libereckém a Pardubickém kraji něco přes 10 tisíc. Královéhradecký kraj měl migrační přírůstek přes 6 tisíc osob, zatímco Vysočina pouze 1 600 a v Olomouckém kraji bylo saldo zanedbatelné (necelých 300 osob). Ve zbývajících třech krajích bylo migrační saldo záporné. Zatímco ve Zlínském kraji ubylo za celé období v důsledku migrace jen necelých 200 osob, v Karlovarském kraji téměř 2 tisíce a v Moravskoslezském kraji činila migrační úbytek více než 32 tisíc osob, tj. v průměru téměř 1 500 ročně. Jednou z hlavních příčin může být postupný útlum těžebního a hutního průmyslu spojený v důsledku nedostatku jiných pracovních příležitostí s velkým nárůstem nezaměstnanosti.

Tabulka 3: Charakteristiky migrace jednotlivých krajů za celé sledované období 1993–2014

Kraj	Migrace celkem				Vnitřní migrace				Zahraniční migrace			
	P	V	S	IE	P	V	S	IE	P	V	S	IE
StČ	486 156	270 851	215 305	0,28	387 027	231 655	155 372	0,25	99 129	39 196	59 933	0,43
Pha	593 025	482 420	110 605	0,10	331 833	373 842	-42 009	-0,06	261 192	108 578	152 614	0,41
JiM	194 435	156 244	38 191	0,11	121 339	123 092	-1 753	-0,01	73 096	33 152	39 944	0,38
Plz	109 344	75 257	34 087	0,18	71 606	61 027	10 579	0,08	37 738	14 230	23 508	0,45
Úst	168 839	147 323	21 516	0,07	108 223	126 433	-18 210	-0,08	60 616	20 890	39 726	0,49
JiČ	107 979	87 118	20 861	0,11	79 558	73 922	5 636	0,04	28 421	13 196	15 225	0,37
Lib	95 862	82 720	13 142	0,07	70 304	71 409	-1 105	-0,01	25 558	11 311	14 247	0,39
Par	94 414	82 954	11 460	0,06	72 589	72 831	-242	-0,00	21 825	10 123	11 702	0,37
KHr	100 928	94 701	6 227	0,03	74 876	81 813	-6 937	-0,04	26 052	12 888	13 164	0,34
Vys	89 117	87 475	1 642	0,01	68 315	80 281	-11 966	-0,08	20 802	7 194	13 608	0,49
Olm	92 785	92 512	273	0,00	72 757	82 842	-10 085	-0,06	20 028	9 670	10 358	0,35
Zln	77 002	77 174	-172	-0,00	60 459	66 362	-5 903	-0,05	16 543	10 812	5 731	0,21
KVa	68 298	70 193	-1 895	-0,01	38 460	60 110	-21 650	-0,22	29 838	10 083	19 755	0,49
MSl	106 712	139 147	-32 435	-0,13	65 341	117 068	-51 727	-0,28	41 371	22 079	19 292	0,30
Celkem	2 384 896	1 946 089	438 807	0,10	1 622 687	1 622 687	0	0,00	762 209	323 402	438 807	0,40

Vysvětlivky: P = přistěhovalí, V = vystěhovalí, S = saldo, IE = index efektivnosti migrace
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Výrazně vysokou hodnotu má saldo vnitřní migrace Středočeského kraje (více než 155 tisíc osob). Pouze tento kraj spolu s Plzeňským a Jihočeským krajem mají migrační saldo vnitřní migrace kladné, všechny ostatní kraje mají toto saldo záporné. Úbytek obyvatelstva vnitřní migrací je však ve všech krajích zcela či částečně kompenzován migrací zahraniční, jejíž saldo je ve všech krajích kladné. Velmi výrazná je tato kompenzace v Praze a Ústeckém kraji, v Moravskoslezském kraji naopak zcela nedostatečná, neboť migrační přírůstek zahraniční migrace nedosáhl ani 40 % hodnoty úbytku migrace vnitřní. Vysoká hodnota indexu efektivnosti potvrzuje dosavadní trend poměrně velké převahy počtu přistěhovalých z ciziny nad počty vystěhovalých do ciziny.

Podrobnější přehled migračního salda za celé sledované období mezi jednotlivými kraji ČR udává Tab. 4 a Obr. 1. Výrazně nejvyšší je saldo vnitřní migrace mezi Prahou a Středočeským krajem, za celé období více než 120 tisíc osob ve prospěch Středočeského kraje. Většinou se zřejmě jedná o suburbální migraci z Prahy do obcí či měst v relativně blízké dojezdové vzdálenosti. Praha je však atypický kraj v tom smyslu, že je tvořen jediným městem, jehož bezprostřední okolí již je kraj jiný. Suburbální migrace do okolí jiných velkých měst (Brno. Plzeň, Ostrava atd.) proto není (na rozdíl od migrace z Prahy) považována za mezikrajskou migraci a není v této analýze vůbec zahrnuta. S výjimkou Středočeského kraje má Praha se všemi ostatními kraji migrační saldo kladné, čistá migrace ze všech ostatních krajů směřuje nejvíce právě do Prahy. I když její úhrn činil kolem 80 tisíc osob, nestačí vykompenzovat zmíněnou migraci z Prahy do Středočeského kraje. (Zvýšení počtu obyvatel Prahy bylo tedy způsobeno výhradně zahraniční migrací, přitom českých občanů ubylo.) Nejvyšších hodnot dosahuje čistá migrace do Prahy z kraje Moravskoslezského (téměř 16 tisíc osob), Jihomoravského (více než 13 tisíc) a Ústeckého (přes 9 tisíc osob). Naopak hodnoty salda z Jihočeského, Plzeňského a Libereckého kraje se pohybují pouze kolem 2 tisíc osob. Do Prahy tedy migrují více lidé z krajů moravských než českých. Vysoké indexy efektivnosti (Tab. 6) potvrzují, že migrace do Prahy či Středočeského kraje není tolik vyvažována migrací opačným směrem.

Rovněž Středočeský kraj je z hlediska vnitřní migrace velmi atraktivní, kromě zmíněného přírůstku z Prahy činil migrační přírůstek z ostatních krajů dalších více než 30 tisíc osob. Nejvyšší je opět saldo z Moravskoslezského kraje (více než 8 tisíc osob), úhrny čisté migrace z většiny ostatních krajů se pohybují kolem 2–4 tisíc osob. Nejnižší je saldo migrace s Libereckým krajem (pouze

1 tisíc osob) a Jihočeským (kolem 700). Migrační saldo s Plzeňským krajem měl Středočeský kraj záporné, i když poměrně malé (640 osob).

Plzeňský a Jihočeský kraj měly rovněž kladné celkové migrační saldo vnitřní migrace – zhruba 10, resp. 5 tisíc osob za celé sledované období. Poměrně vysoká je přitom hodnota čisté migrace z Karlovarského a Ústeckého kraje do kraje Plzeňského – více než 5, resp. téměř 3 tisíce osob.

Všechny ostatní kraje měly saldo vnitřní migrace záporné. Celkový úbytek obyvatelstva vnitřní migrací v Moravskoslezském kraji dosáhl téměř 52 tisíc osob; tento kraj měl záporné migrační saldo se všemi ostatními kraji ČR. Migrace z tohoto kraje směřovala především do Prahy a Středočeského kraje, ale i do Jihomoravského a Olomouckého kraje. Úbytek obyvatel Karlovarského a Ústeckého kraje v důsledku vnitřní migrace dosáhl téměř 22, resp. více než 18 tisíc osob. Největší byla migrace do Prahy, Středočeského a Plzeňského kraje. Kraj Vysočina ztratil v důsledku vnitřní migrace téměř 12 tisíc osob, Olomoucký kraj něco málo přes 10 tisíc. Nejvíce migrantů se stěhovalo do Prahy a Středočeského, ale též do Jihomoravského kraje. Počet obyvatel Královéhradeckého kraje se vnitřní migrací snížil téměř o 7 tisíc osob, kromě Prahy a Středočeského kraje mířili často též do sousedního kraje Pardubického. Ve Zlínském kraji ubylo vnitřní migrací téměř 6 tisíc osob, většinou do Prahy a Středočeského kraje. Migrační úbytek Jihomoravského (necelých 1 800 osob), Libereckého (přes 1 100 osob) a Pardubického kraje (necelých 250 osob) byl výrazně nižší.

Podle očekávání je saldo zahraniční migrace všech krajů se všemi zeměmi kladné (Tab. 5, Obr. 1), neboť počet cizinců žijících na území ČR před rokem 1993 byl minimální a Česká republika patří mezi postkomunistickými zeměmi (spolu se Slovinskem) k zemím s relativně nejvyššími kladnými migračními přírůstky (Drbohlav, 2011). Úhrnné saldo zahraniční migrace za celé sledované období dosáhlo téměř 440 tisíc osob. Více než třetina tohoto počtu (téměř 153 tisíc) směřovala do Prahy, necelých 60 tisíc do Středočeského kraje. Vysokých hodnot dosáhla zahraniční migrace do Jihomoravského a do Ústeckého kraje (do obou téměř 40 tisíc osob). Plzeňský kraj měl saldo zahraniční migrace zhruba 23,5 tisíc osob, Karlovarský a Moravskoslezský kraj téměř 20 tisíc. Nejméně atraktivní byl kraj Zlínský, kde saldo zahraniční migrace za celé období nedosáhlo ani 6 tisíc osob. V ostatních krajích se jeho hodnota pohybovala kolem 10–15 tisíc osob. (Po započtení neregistrované zahraniční migrace odhadnuté na základě nedopočtů při sčítáních lidu 2001 a 2011 by ovšem bylo celkové migrační saldo zahraniční migrace o více než 80 tisíc osob, tj. téměř o 20 % nižší.)

Rozdělení migrace cizinců do jednotlivých krajů ČR se liší podle občanství (Tab. 5). Do Prahy směřovalo více než 75 % Američanů, přes 60 % Britů, více než polovina občanů Ruska. Podíl občanů Ukrajiny migrujících do Prahy dosáhl necelých 28 %, do Středočeského kraje necelých 18 %, do Jihomoravského téměř 12 %. Naproti tomu z čisté migrace občanů Vietnamu směřovalo do Prahy pouze necelých 13 %, zatímco do Ústeckého kraje 17,5 % a do Karlovarského kraje necelých 16 %. Z občanů Rumunska migrovalo do Prahy necelých 22 %, do Plzeňského kraje téměř 18 %, do Jihomoravského přes 13 %, do Ústeckého více než 11 %. Více než třetina občanů Německa migrovala do Ústeckého kraje, zatímco do Prahy pouze necelá čtvrtina a do Plzeňského kraje téměř 11 %. Z občanů Polska se téměř čtvrtina stěhovala do Moravskoslezského kraje, do Prahy přes 27 %, do Pardubického kraje téměř 11 %.

Nejvyšších hodnot dosahují indexy efektivnosti migrace obyvatel Rumunska, Bulharska a Vietnamu (Tab. 7). Migrace z těchto zemí do ČR je tedy výrazně vyšší než migrace opačným směrem.

Tabulka 4: Úhrnné saldo vnitřní migrace jednotlivých krajů za celé sledované období 1993–2014

		Kraj vystěhování														
	Kraj	StČ	Pha	JiM	Plz	Úst	JiČ	Lib	Par	KHr	Vys	Olm	Zln	KVa	MSl	Celkem
Kraj přistěhování	StČ	X	122 325	3 817	-640	3 413	714	1 159	2 110	2 376	2 281	3 560	2 434	3 445	8 378	155 372
	Pha	-122 325	X	13 280	2 014	9 190	1 858	2 620	4 239	4 947	4 865	7 737	5 852	7 759	15 955	-42 009
	JiM	-3 817	-13 280	X	-546	437	-224	60	422	437	2 780	2 418	717	599	8 244	-1 753
	Plz	640	-2 014	546	X	2 816	154	429	118	331	597	288	142	5 321	1 211	10 579
	Úst	-3 413	-9 190	-437	-2 816	X	-1 925	-1 623	-737	-769	-11	-31	-58	1 693	1 107	-18 210
	JiČ	-714	-1 858	224	-154	1 925	X	298	116	171	1 592	280	480	1 343	1 933	5 636
	Lib	-1 159	-2 620	-60	-429	1 623	-298	X	-6	-352	259	243	51	581	1 062	-1 105
	Par	-2 110	-4 239	-422	-118	737	-116	6	X	2 324	930	438	246	387	1 695	-242
	KHr	-2 376	-4 947	-437	-331	769	-171	352	-2 324	X	397	573	-45	314	1 289	-6 937
	Vys	-2 281	-4 865	-2 780	-597	11	-1 592	-259	-930	-397	X	190	-13	199	1 348	-11 966
	Olm	-3 560	-7 737	-2 418	-288	31	-280	-243	-438	-573	-190	X	-110	147	5 574	-10 085
	Zln	-2 434	-5 852	-717	-142	58	-480	-51	-246	45	13	110	X	75	3 718	-5 903
	KVa	-3 445	-7 759	-599	-5 321	-1 693	-1 343	-581	-387	-314	-199	-147	-75	X	213	-21 650
	MSl	-8 378	-15 955	-8 244	-1 211	-1 107	-1 933	-1 062	-1 695	-1 289	-1 348	-5 574	-3 718	-213	X	-51 727
	Celkem	-155 372	42 009	1 753	-10 579	18 210	-5 636	1 105	242	6 937	11 966	10 085	5 903	21 650	51 727	X

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka 5: Saldo zahraniční migrace jednotlivých krajů za celé sledované období 1993–2014

		Země vystěhování											
	Kraj/ země	UA	SK	VN	RU	DE	PL	BG	RO	GB	US	Ost	Celkem
Kraj přistěhování	StČ	20 633	9 124	5 681	4 021	843	577	1 270	689	468	583	16 044	59 933
	Pha	32 247	21 881	6 681	20 271	3 937	1 978	2 607	1 576	2 435	10 641	48 360	152 614
	JiM	13 915	6 688	3 693	2 234	513	344	691	956	337	812	9 761	39 944
	Plz	5 964	4 185	4 360	413	1 777	625	789	1 276	82	161	3 876	23 508
	Úst	10 525	4 480	9 165	2 464	5 596	408	500	810	107	141	5 530	39 726
	JiČ	4 712	2 821	1 725	498	565	85	292	293	82	259	3 893	15 225
	Lib	4 611	2 220	2 211	580	495	206	349	183	59	132	3 201	14 247
	Par	4 102	923	1 575	248	155	780	448	361	58	113	2 939	11 702
	KHr	6 014	977	1 522	444	317	26	105	218	47	187	3 307	13 164
	Vys	4 715	3 074	1 709	222	189	86	240	99	57	154	3 063	13 608
	Olm	3 160	2 190	1 389	404	250	172	113	145	46	233	2 256	10 358
	Zln	986	1 864	688	256	149	106	42	128	49	85	1 378	5 731
	KVa	2 672	1 194	8 305	3 108	1 429	119	133	387	37	155	2 216	19 755
	MSl	2 760	6 439	3 815	840	221	1 777	254	74	121	248	2 743	19 292
	Celkem	117 016	68 060	52 519	36 003	16 436	7 289	7 833	7 195	3 985	13 904	108 567	438 807

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka 6: Index efektivnosti vnitřní migrace jednotlivých krajů za celé sledované období 1993–2014

		Kraj vystěhování													
	Kraj	StČ	Pha	JiM	Plz	Úst	JiČ	Lib	Par	KHr	Vys	Olm	Zln	KVa	MSl
Kraj přistěhování	StČ	*	0,34	0,23	-0,03	0,07	0,03	0,04	0,11	0,09	0,13	0,36	0,34	0,27	0,48
	Pha	-0,34	*	0,41	0,07	0,15	0,04	0,09	0,19	0,16	0,22	0,46	0,45	0,40	0,56
	JiM	-0,23	-0,41	*	-0,09	0,05	-0,02	0,01	0,03	0,06	0,07	0,08	0,02	0,13	0,29
	Plz	0,03	-0,07	0,09	*	0,19	0,01	0,12	0,04	0,10	0,19	0,11	0,08	0,24	0,25
	Úst	-0,07	-0,15	-0,05	-0,19	*	-0,17	-0,05	-0,11	-0,08	-0,00	-0,01	-0,02	0,10	0,13
	JiČ	-0,03	-0,04	0,02	-0,01	0,17	*	0,07	0,03	0,04	0,10	0,07	0,10	0,25	0,31
	Lib	-0,04	-0,09	-0,01	-0,12	0,05	-0,07	*	-0,00	-0,02	0,09	0,09	0,03	0,18	0,26
	Par	-0,11	-0,19	-0,03	-0,04	0,11	-0,03	0,00	*	0,07	0,08	0,04	0,08	0,18	0,26
	KHr	-0,09	-0,16	-0,06	-0,10	0,08	-0,04	0,02	-0,07	*	0,08	0,12	-0,02	0,12	0,22
	Vys	-0,13	-0,22	-0,07	-0,19	0,00	-0,10	-0,09	-0,08	-0,08	*	0,02	-0,00	0,10	0,19
	Olm	-0,36	-0,46	-0,08	-0,11	0,01	-0,07	-0,09	-0,04	-0,12	-0,02	*	-0,01	0,08	0,14
	Zln	-0,34	-0,45	-0,02	-0,08	0,02	-0,10	-0,03	-0,08	0,02	0,00	0,01	*	0,05	0,17
	KVa	-0,27	-0,40	-0,13	-0,24	-0,10	-0,25	-0,18	-0,18	-0,12	-0,10	-0,08	-0,05	*	0,06
	MSl	-0,48	-0,56	-0,29	-0,25	-0,13	-0,31	-0,26	-0,26	-0,22	-0,19	-0,14	-0,17	-0,06	*

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka 7: Index efektivnosti zahraniční migrace jednotlivých krajů za celé sledované období 1993–2014

		Kraj vystěhování										
	Kraj/země	UA	SK	VN	RU	DE	PL	BG	RO	GB	US	Ost
Kraj přistěhování	StČ	0,50	0,24	0,62	0,56	0,41	0,13	0,53	0,60	0,46	0,46	0,52
	Pha	0,30	0,40	0,51	0,49	0,55	0,57	0,44	0,63	0,47	0,52	0,45
	JiM	0,49	0,23	0,70	0,70	0,29	0,47	0,58	0,71	0,45	0,54	0,29
	Plz	0,54	0,26	0,68	0,60	0,35	0,76	0,82	0,77	0,47	0,47	0,45
	Úst	0,49	0,39	0,66	0,61	0,45	0,51	0,52	0,50	0,46	0,35	0,40
	JiČ	0,43	0,29	0,66	0,40	0,19	0,21	0,33	0,63	0,37	0,40	0,34
	Lib	0,47	0,21	0,54	0,52	0,45	0,22	0,45	0,72	0,40	0,49	0,40
	Par	0,47	0,09	0,72	0,58	0,30	0,46	0,83	0,80	0,30	0,38	0,44
	KHr	0,49	0,11	0,64	0,59	0,36	0,01	0,29	0,65	0,19	0,48	0,40
	Vys	0,55	0,36	0,80	0,71	0,26	0,58	0,47	0,94	0,54	0,67	0,46
	Olm	0,53	0,23	0,77	0,62	0,25	0,38	0,43	0,81	0,18	0,35	0,25
	Zln	0,35	0,13	0,61	0,60	0,29	0,36	0,25	0,56	0,27	0,26	0,20
	KVa	0,60	0,19	0,69	0,60	0,35	0,43	0,44	0,76	0,48	0,55	0,34
	MSl	0,53	0,27	0,67	0,67	0,16	0,25	0,48	0,61	0,42	0,32	0,16

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 1: Saldo migrace za celé období 1993–2014

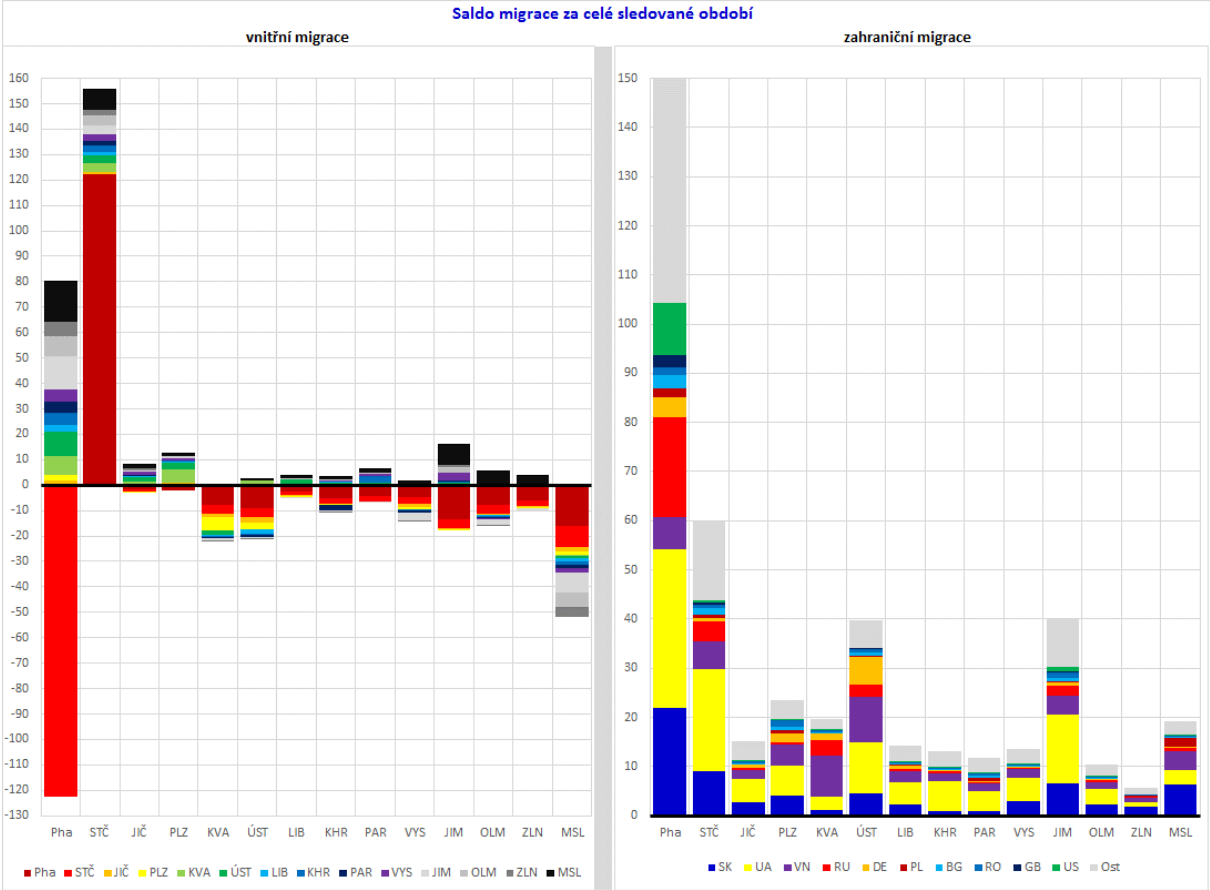

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Vývoj vnitřní a zahraniční migrace v jednotlivých letech

Sledované období je delší než 20 let, vývoj migrace v tomto období nebyl rovnoměrný. Jak již bylo řečeno, během 90. let byla úroveň vnitřní migrace poměrně malá a rovněž počty evidovaných zahraničních migrantů byly nízké, neboť za migranty byly považovány pouze osoby, které měly či získaly v ČR trvalý pobyt, nikoli osoby s dlouhodobým pobytem.

Vzhledem k délce období budeme při sledování regionálních rozdílů migrace na úrovni krajů uvažovat vývoj průměrného ročního migračního salda jednotlivých krajů s rozlišením vnitřní a zahraniční migrace za pětiletá období s výjimkou počátečního období 1993–1994, které je dvouleté. Protože z geografického hlediska je kraj Praha atypický a lze jej považovat za součást kraje Středočeského, budou zobrazeny rovněž hodnoty migračního salda pro region tvořený územím Prahy a Středočeského kraje považovaného za jeden celek. Vnitřní migrace mezi Prahou a Středočeským krajem se přitom neuvažuje.

Z důvodu rozdílné velikosti populace krajů se budou porovnávat obecné míry migračního salda vyjádřené v promile. Tyto hodnoty lze interpretovat jako průměrný roční migrační přírůstek, resp. úbytek na 1 000 obyvatel středního stavu. Hodnotu obecné míry migračního salda vnitřní a zahraniční migrace lze zobrazit Webbovým grafem, který se často používá pro zobrazení přirozeného a mechanického pohybu obyvatelstva. Při zobrazení vnitřní a zahraniční migrace bude na vodorovné ose zobrazena hodnota salda vnitřní migrace, na svislé ose saldo migrace zahraniční (Obr. 2).

Obrázek 2: Webbův graf pro zobrazení migračního salda

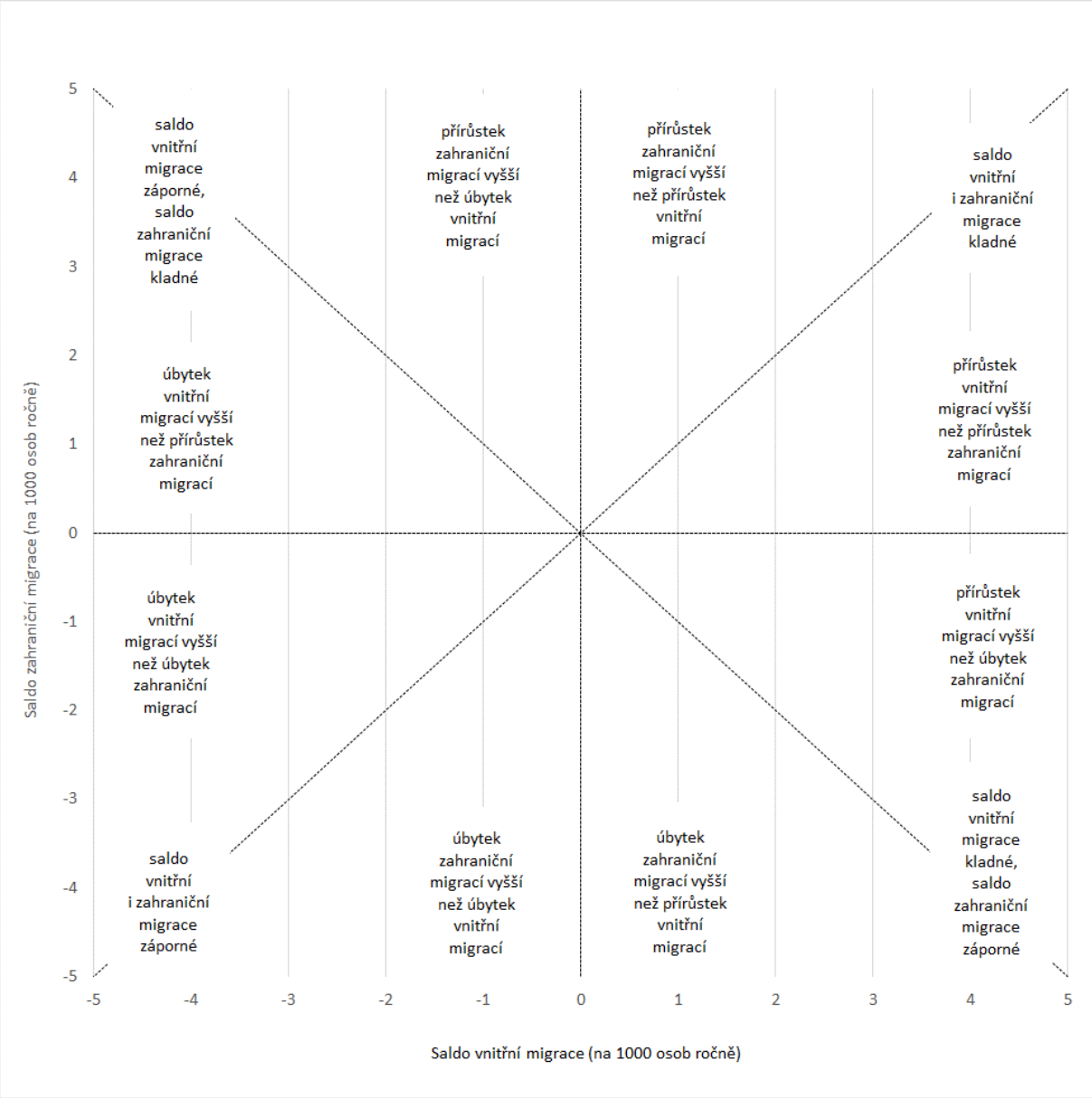

Období 1993–1994 lze považovat za období počátků ekonomické transformace v ČR. Saldo vnitřní migrace ve všech krajích je poměrně malé, v absolutní hodnotě většinou nepřekračuje 1 ‰. Nejvyšší úbytek vnitřní migrací zaznamenávají Moravskoslezský a Ústecký kraj, dále pak Vysočina a Karlovarský kraj. Nejvyšší přírůstek vnitřní migrací pozorujeme ve Středočeském, Jihočeském a Olomouckém kraji. Praha má v tomto období ještě kladné saldo vnitřní migrace (Obr. 3).

Saldo zahraniční migrace je ve všech krajích kladné, výrazně nejvyšší hodnotu má v Praze (kolem 2 ‰), v ostatních krajích do 1 ‰. Zahraniční migrace plně kompenzuje úbytek obyvatelstva vnitřní migrací s výjimkou Moravskoslezského a Ústeckého kraje, kde je kompenzace pouze částečná.

Obrázek 3: Migrační saldo v krajích v letech 1993–94

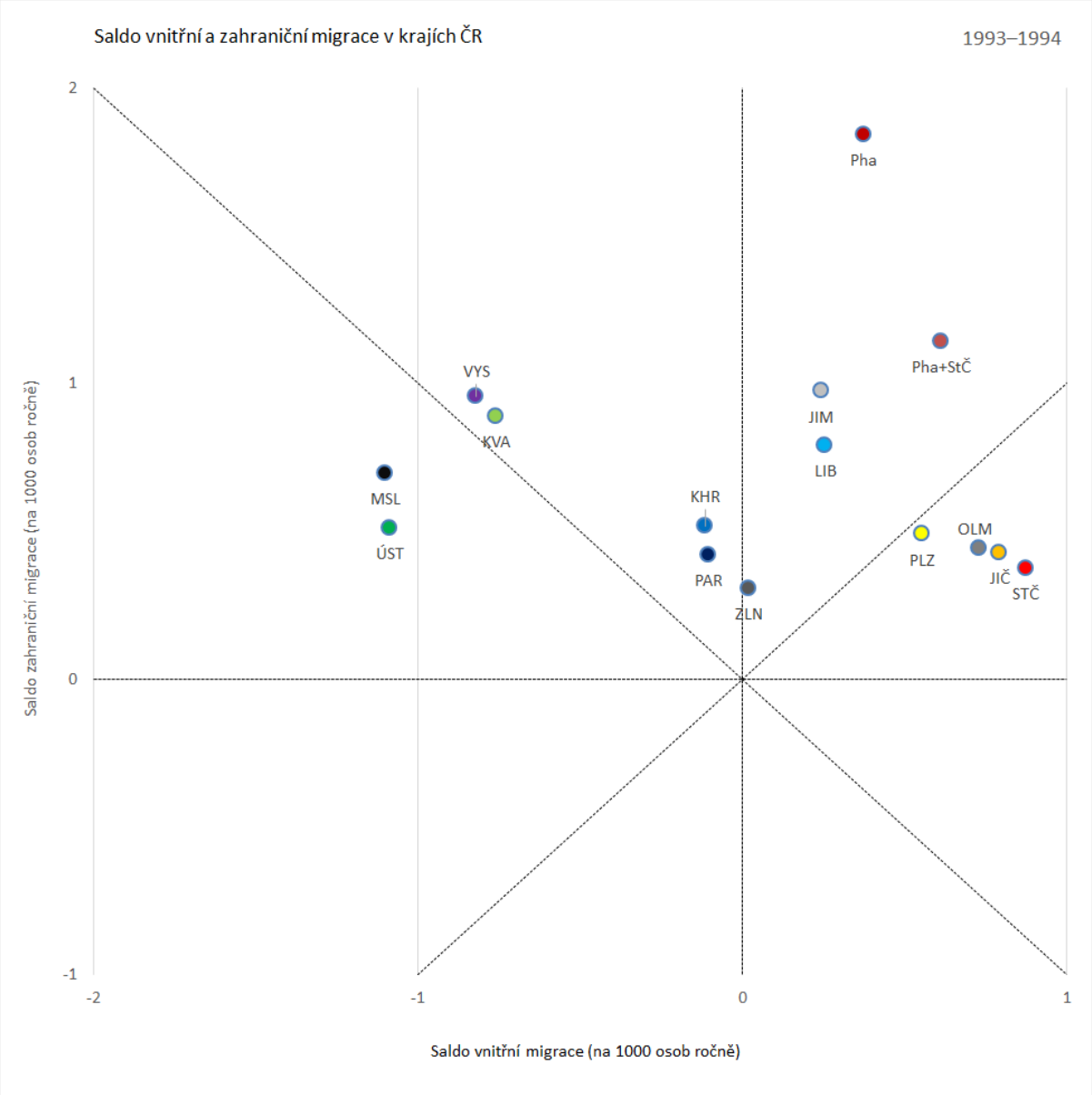

Zdroj: Vlastní výpočet a graf na základě dat ČSÚ

Pro období 1995–1999 je charakteristické především probíhající suburbální stěhování obyvatel Prahy do okolních obcí Středočeského kraje. V jeho důsledku má největší úbytek vnitřní migrací právě Praha (2,5 ‰), Středočeský kraj naopak zaznamenává největší relativní přírůstek vnitřní migrací (3,5 ‰), několikanásobně vyšší než ostatní kraje. Poměrně vysoký úbytek vnitřní migrací mají stejně jako v minulém období též Karlovarský a Moravskoslezský kraj, naproti tomu Vysočina má úbytek minimální a kraj Ústecký má saldo vnitřní migrace prakticky nulové. Rozdíly salda vnitřní migrace mezi jednotlivými kraji jsou vyšší než v minulém období, výrazně se začíná lišit Praha a Středočeský kraj. (Obr. 4.)

Saldo zahraniční migrace je opět ve všech krajích kladné, zhruba na stejné úrovni jako v předešlém období. V Praze a Moravskoslezském kraji kompenzuje úbytek obyvatelstva vnitřní migrací jen částečně, v ostatních krajích plně. Vysoké migrační saldo zahraniční migrace mají kromě Prahy též Ústecký a Karlovarský kraj, většinu migrantů tvoří občané Vietnamu a Ukrajiny. Svoji roli zde může hrát mimo jiné úbytek domácího obyvatelstva vnitřní migrací a částečně i blízkost hranice s Německem.

Obrázek 4: Migrační saldo v krajích v letech 1995–99

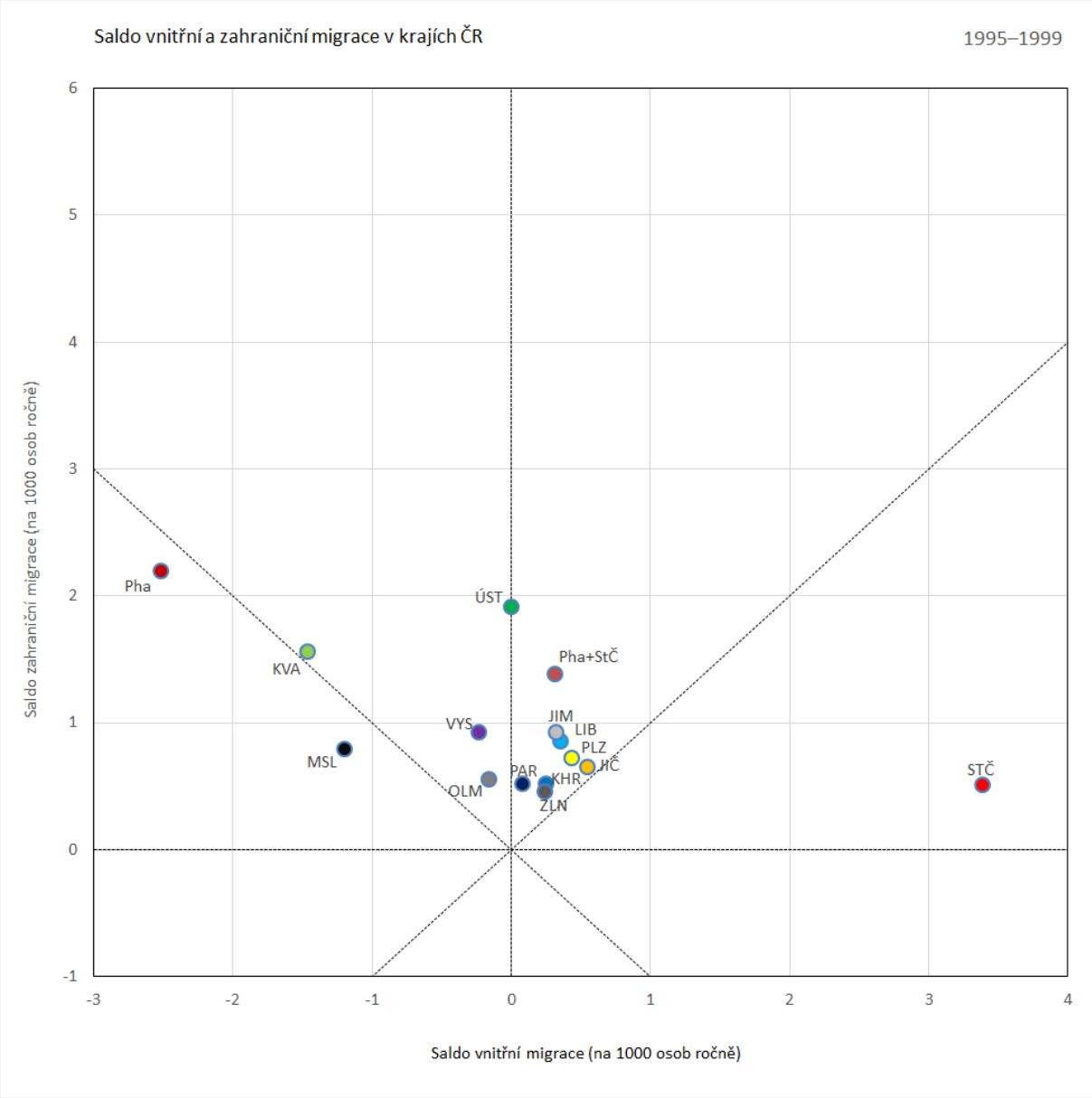

V období 2000–2004 je na rozdíl od předchozího období charakter vnitřní migrace odlišný v tom smyslu, že kladné migrační saldo vnitřní migrace má pouze 5 krajů: Středočeský (výrazně vysoké), Plzeňský, Jihočeský. Liberecký a Pardubický, poslední dva kraje mají ovšem hodnotu salda nepatrnou. Ostatní kraje mají saldo vnitřní migrace záporné, výrazně největší úbytek je v Karlovarském kraji a dále v kraji Moravskoslezském. Rovněž Praha má záporné saldo vnitřní migrace, ovšem nižší než na konci 20. století. Příčinou je rostoucí migrace z ostatních krajů (kromě Středočeského) do Prahy. Jednou z hlavních příčin může být pokračující restrukturalizace ekonomiky a zánik řady pracovních příležitostí v některých krajích a naopak vznik nových pracovních míst v Praze a středních Čechách. V případě kdy Prahu považujeme za „součást“ Středočeského kraje (a tedy vyloučíme migraci mezi těmito dvěma kraji), mají Střední Čechy výrazně vyšší přírůstek vnitřní migrací než ostatní kraje.

Obrázek 5: Migrační saldo v krajích v letech 2000–04

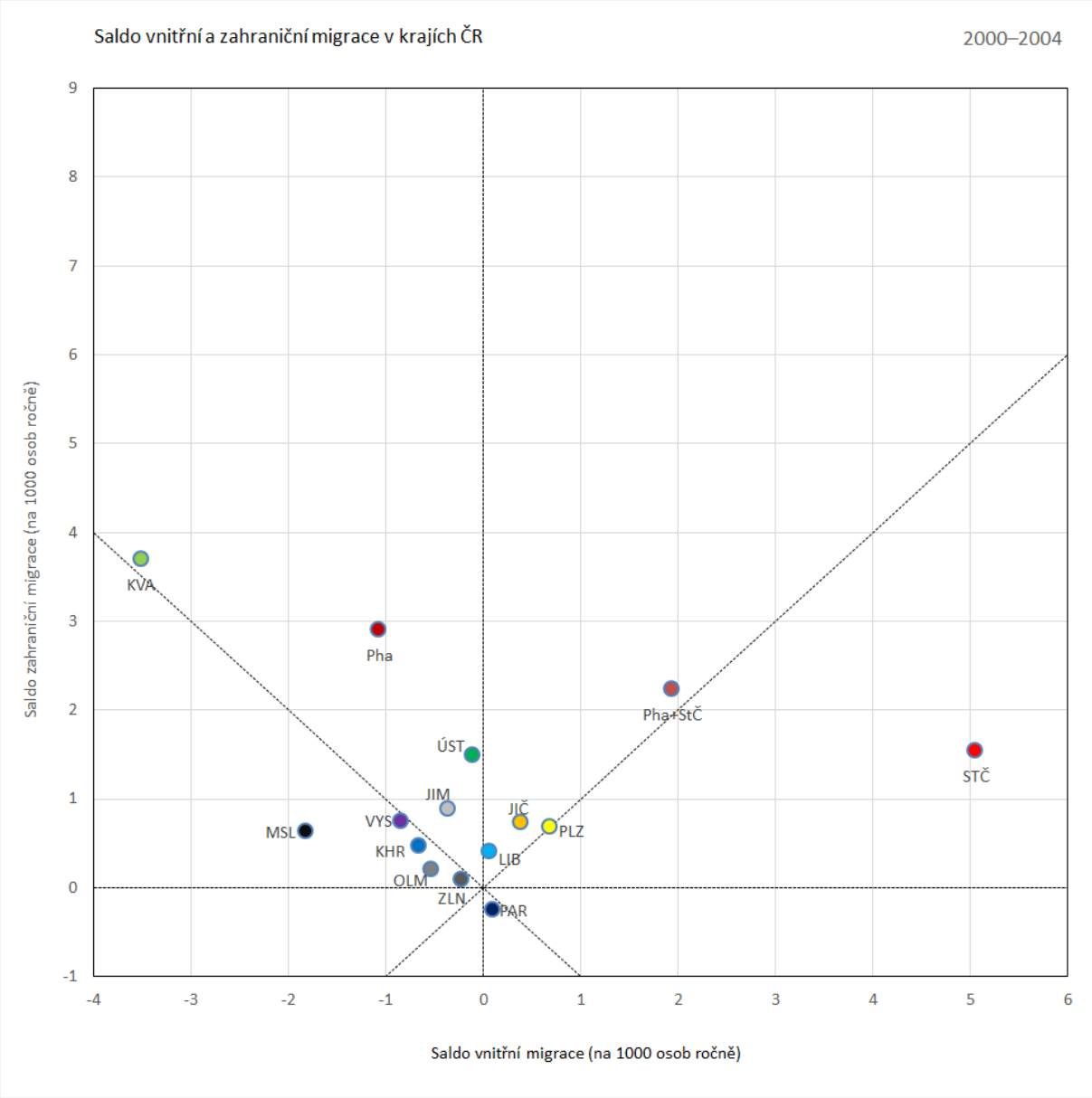

Vzhledem ke změně definice zahraniční migrace (zahrnutí rovněž osob s dlouhodobým pobytem) je její migrační saldo několikanásobně vyšší než v předchozích letech. V Karlovarském kraji je v tomto období saldo dokonce o něco vyšší než v Praze, poměrně vysokých hodnot nabývá

i v Ústeckém a Středočeském kraji. V Pardubickém kraji je naopak v tomto období saldo zahraniční migrace mírně záporné. V Moravskoslezském a Olomouckém kraji kompenzuje zahraniční migrace úbytek obyvatelstva vnitřní migrací zhruba jen z poloviny, ani na Vysočině, v Královehradeckém a Zlínském kraji nedosahuje přírůstek zahraniční migrací hodnot úbytku vnitřní migrací, i když rozdíly nejsou tak velké. (Obr. 5.)

V období 2005–2009 pokračuje předchozí trend – stěhování obyvatelstva Prahy do Středočeského kraje a obyvatelstva z ostatních krajů do Prahy. Saldo vnitřní migrace Středočeského kraje se blíží 10 ‰, v Plzeňském kraji činí pouze 2 ‰. V Pardubickém a Jihočeském kraji má saldo vnitřní migrace nepatrnou kladnou hodnotu, ve všech ostatních krajích je záporné. Výrazně největší relativní úbytek obyvatelstva vnitřní migrací zaznamenává opět Karlovarský kraj.

Obrázek 6: Migrační saldo v krajích v letech 2005–09

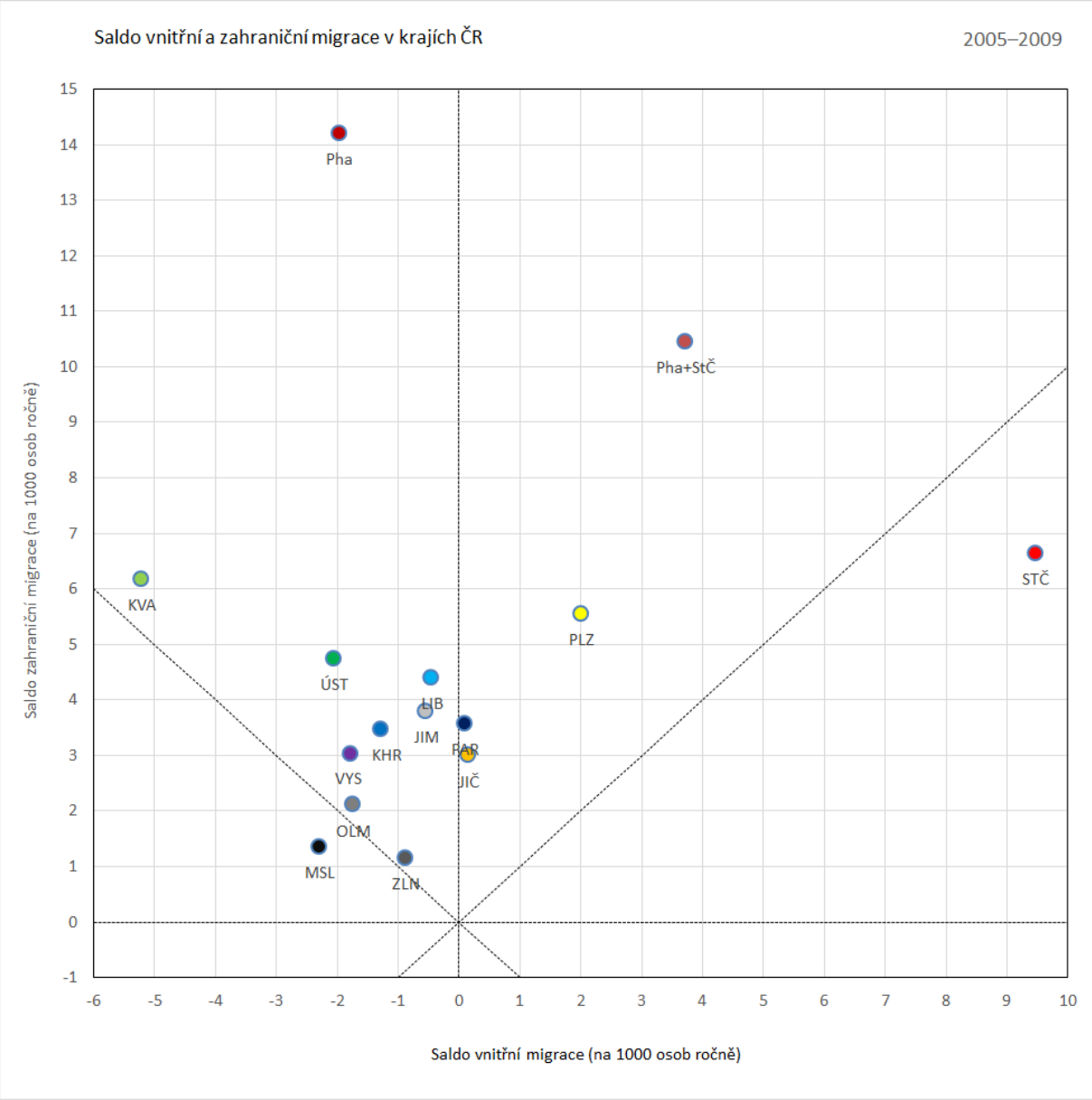

Pro toto období je charakteristický několikanásobný nárůst salda zahraniční migrace. Kromě vstupu ČR do EU je jeho hlavní příčinou ekonomický růst spojený s příchodem velkého množství zahraničních pracovníků v letech 2007 a 2008. Výrazně největší přírůstky zahraniční migrace má Praha, ale i v řadě dalších krajů (Středočeský, Karlovarský, Plzeňský) se zahraniční migrace proti

předchozímu období znatelně zvýšila. Vzhledem k této vysoké zahraniční migraci je celkový migrační přírůstek ve všech krajích (kromě Moravskoslezského) kladný. (Obr. 6.)

Poslední období (2010–2014) je charakteristické pokračující ekonomickou krizí. Trendy vnitřní migrace se příliš nezměnily. Výrazně kladné saldo vnitřní migrace (téměř 8 ‰) má pouze Středočeský kraj, Plzeňský, Jihočeský a Jihomoravský kraj vykazují saldo nižší než 0,5 ‰, všechny ostatní kraje mají saldo vnitřní migrace záporné, nejnižší je opět v Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

V důsledku ekonomické krize zahraniční migrace do ČR výrazně snížila. V Praze zůstává její saldo stále poměrně vysoké (přes 5 ‰), v ostatních krajích se však pohybuje na úrovni jen kolem 1 ‰, v některých je dokonce jen o málo vyšší než 0. Úbytek obyvatelstva vnitřní migrací je proto migrací ze zahraničí plně kompenzován jen v Praze, Libereckém a Pardubickém kraji, v ostatních krajích se záporným migračním saldem je i celkový migrační přírůstek záporný. (Obr. 7.)

Obrázek 7: Migrační saldo v krajích v letech 2010–14

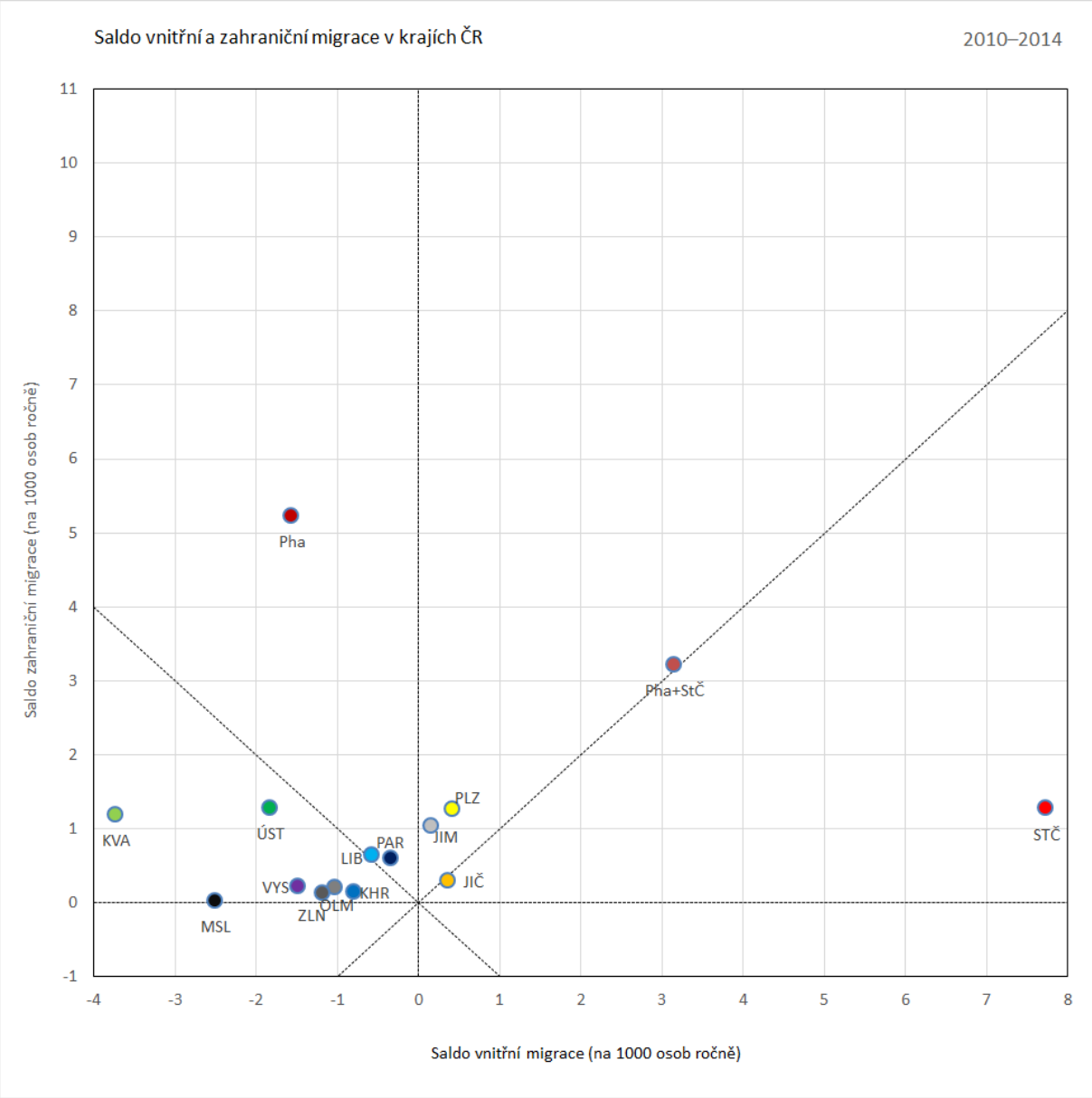

Obrázek 8: Migrační saldo v krajích v období 1993–2014 (stejné měřítko)

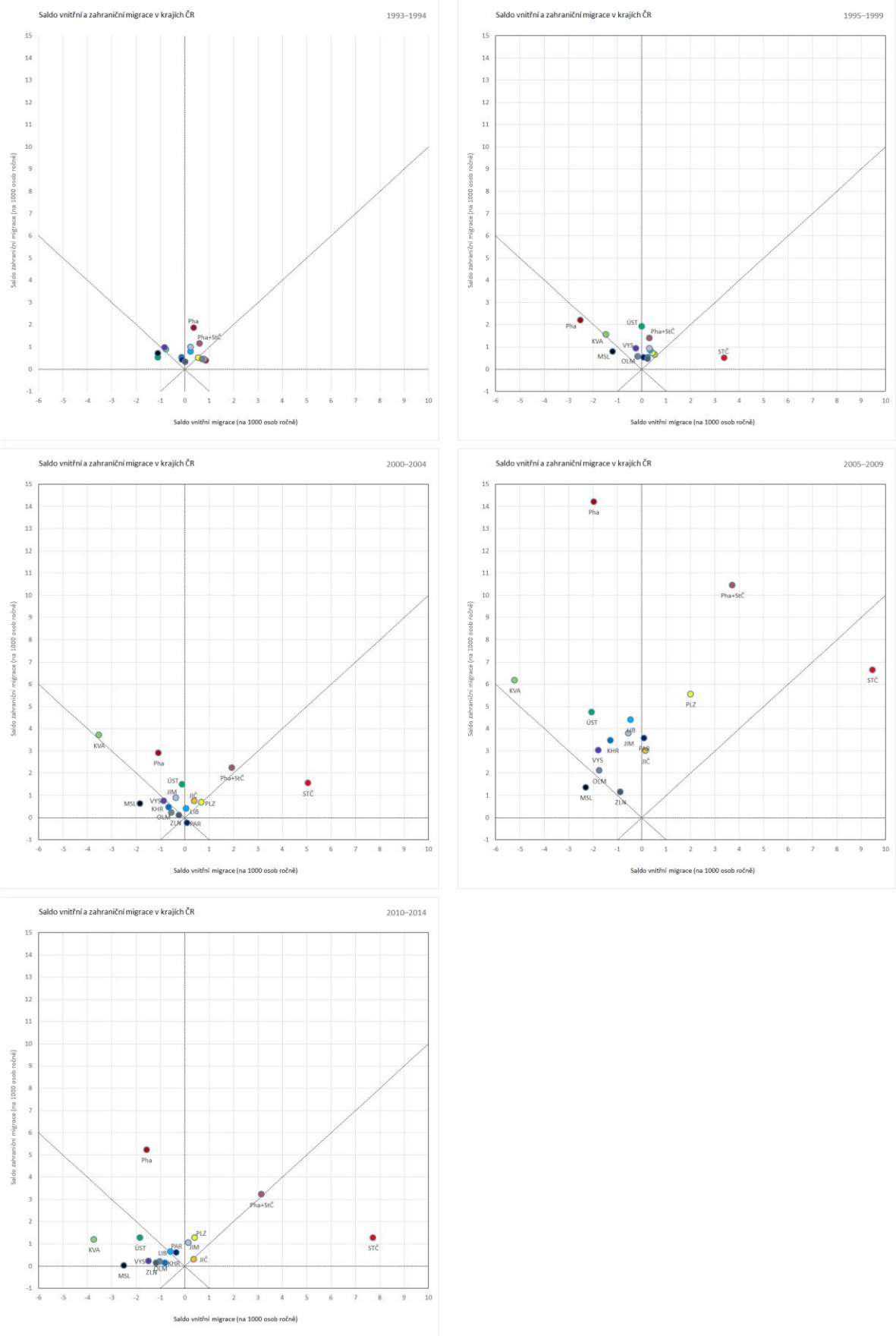

Předchozí grafy jsou zobrazeny v různém měřítku, aby byly co nejlépe patrné rozdíly mezi jednotlivými kraji. To však zkresluje pohled na vývoj v čase. Tytéž grafy ve stejném měřítku zachycuje Obr. 8. Z něj je zřejmá rostoucí odlišnost vývoje migrace v Praze a Středočeském kraji od ostatních krajů i růst rozdílů vnitřní i zahraniční migrace mezi jednotlivými kraji.

Trendy vnitřní migrace jsou ve všech krajích podobné: v prvních letech sledovaného období mírný pokles či stagnace, jehož příčinou může být především zpomalení či zastavení bytové výstavby a dosud nefungující trh s byty. Postupně však začíná migrace narůstat s vrcholem kolem roku 2008. V pozdějších letech dochází opět k určitému poklesu, jehož hlavní příčinou mohou být důsledky ekonomické krize. Stále více začíná převažovat migrace z Prahy do Středočeského kraje a migrace z ostatních krajů do Prahy.

Zahraniční migrace je v posledních letech minulého století velmi malá, k výraznému nárůstu dochází po roce 2000, kdy jsou do této migrace započítávány nejen cizinci s trvalým, ale i s dlouhodobým pobytem. Nejvyšších hodnot dosahuje zahraniční migrace v letech 2007 a 2008, později se počty migrantů, především v důsledku hospodářské krize, výrazně snižují. Zejména moravské kraje (kromě Jihomoravského) a Zlínský kraj mají v posledních pěti letech saldo zahraniční migrace minimální.

Podrobnější vývoj vnitřní a zahraniční migrace po jednotlivých letech ve sledovaném období s rozlišením migračních toků mezi jednotlivými kraji a rozlišením zahraniční migrace podle jednotlivých zemí je zachycen na grafech v příloze.

Změny věkové struktury v důsledku migrace

Bez migrace by byla věková struktura určena pouze počtem živě narozených příslušného ročníku a vývojem úmrtnosti. Migrace však může věkovou strukturu dále ovlivňovat. V oblastech s kladným migračním saldem se v jejím důsledku mohou postupně zvyšovat počty žijících mladších ročníků narození, neboť migrační přírůstky těchto ročníků mohou být vyšší než počty zemřelých. Samozřejmě k tomu dochází pouze do určitého věku, u starších ročníků jsou migrační přírůstky již poměrně malé a naopak se začíná stále více projevovat vliv rostoucí úmrtnosti.

V regionech se záporným migračním saldem může mít migrace naopak za následek rychlejší úbytek osob jednotlivých ročníků narození než by odpovídalo dané úrovni úmrtnosti.

Velký vliv migrace na věkové složení obyvatelstva lze očekávat především v Praze a Středočeském kraji, které měly ve sledovaném období největší kladné migrační saldo. Obr. 9 zachycuje porovnání (skutečného) složení obyvatelstva (do 60 let včetně) uvedených krajů k 31. 12. 2015 s hypotetickým složením za předpokladu, že by od 1. 1. 1991 nedocházelo k migraci, a za předpokladu, že všichni 35letí a mladší k 31. 12. 2000 (s provedenou korekcí po SLDB 1991) i všichni živě narození v letech 2001–2015 se dožijí konce roku 2015. Hypotetický počet x-letých osob na konci roku 2015 by byl tedy (pro $25 \leq x \leq 60$) roven počtu (x-25)letých k 31. 12. 1990, resp. (pro $x<25$) počtu živě narozených v roce 2015-x.

Obrázek 9: Věkové složení Prahy a Středočeského kraje

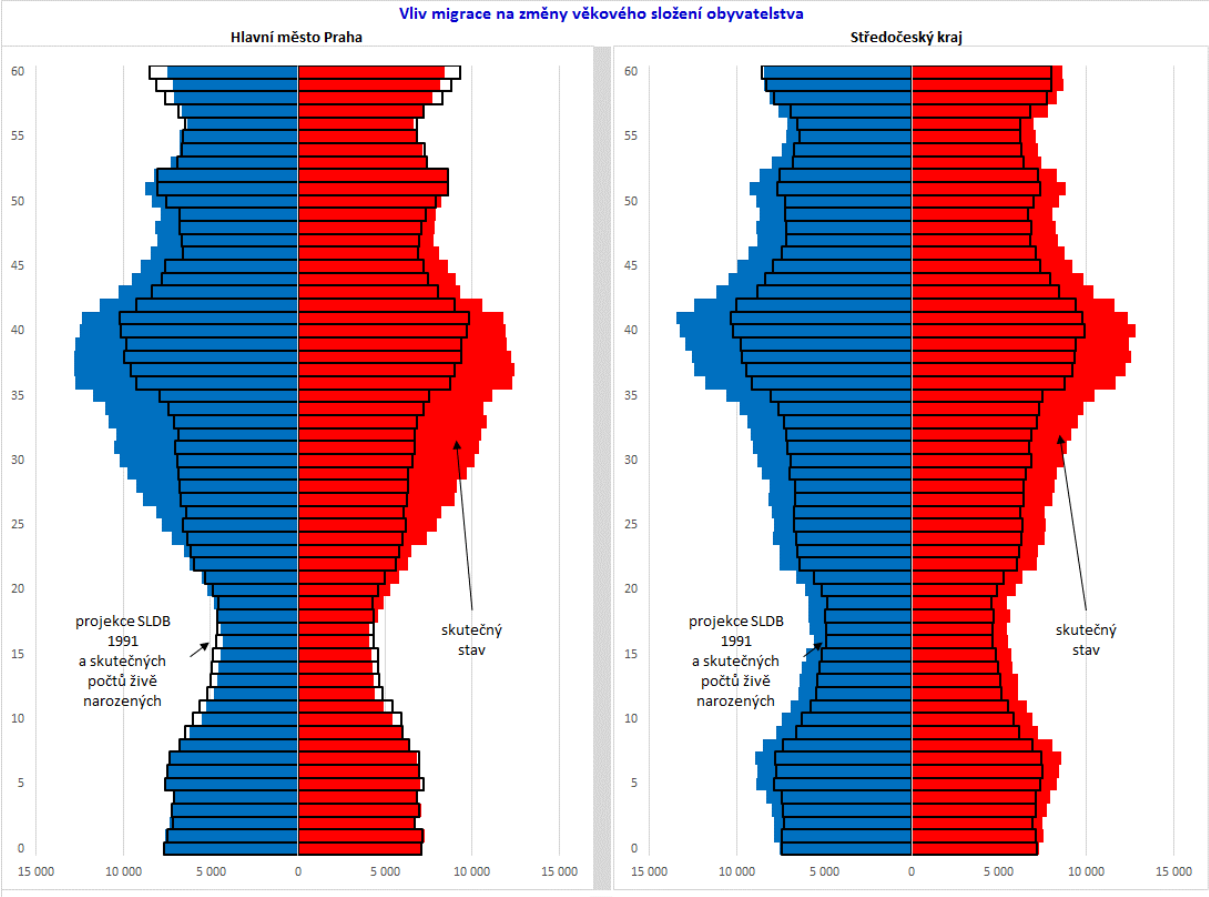

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Vlivem migrace jsou však skutečné počty osob ve většině věkových skupin vyšší než počty hypotetické, ve věku zhruba 20–49 let dokonce výrazně vyšší. Migrace osob mladších ročníků narození tedy nejen plně vykompenzovala zemřelé, ale vedla ke zvýšení počtu osob.

Naproti tomu v Karlovarském a Moravskoslezském kraji, které měly migrační saldo záporné, jsou skutečné počty osob na konci roku 2015 nižší než počty hypotetické, zejména ve vyšším věku (Obr. 10). Příčinou jsou, kromě úmrtnosti, též záporné hodnoty migračního salda, zejména v Moravskoslezském kraji.

Obrázek 10: Věkové složení Karlovarského a Moravskoslezského kraje

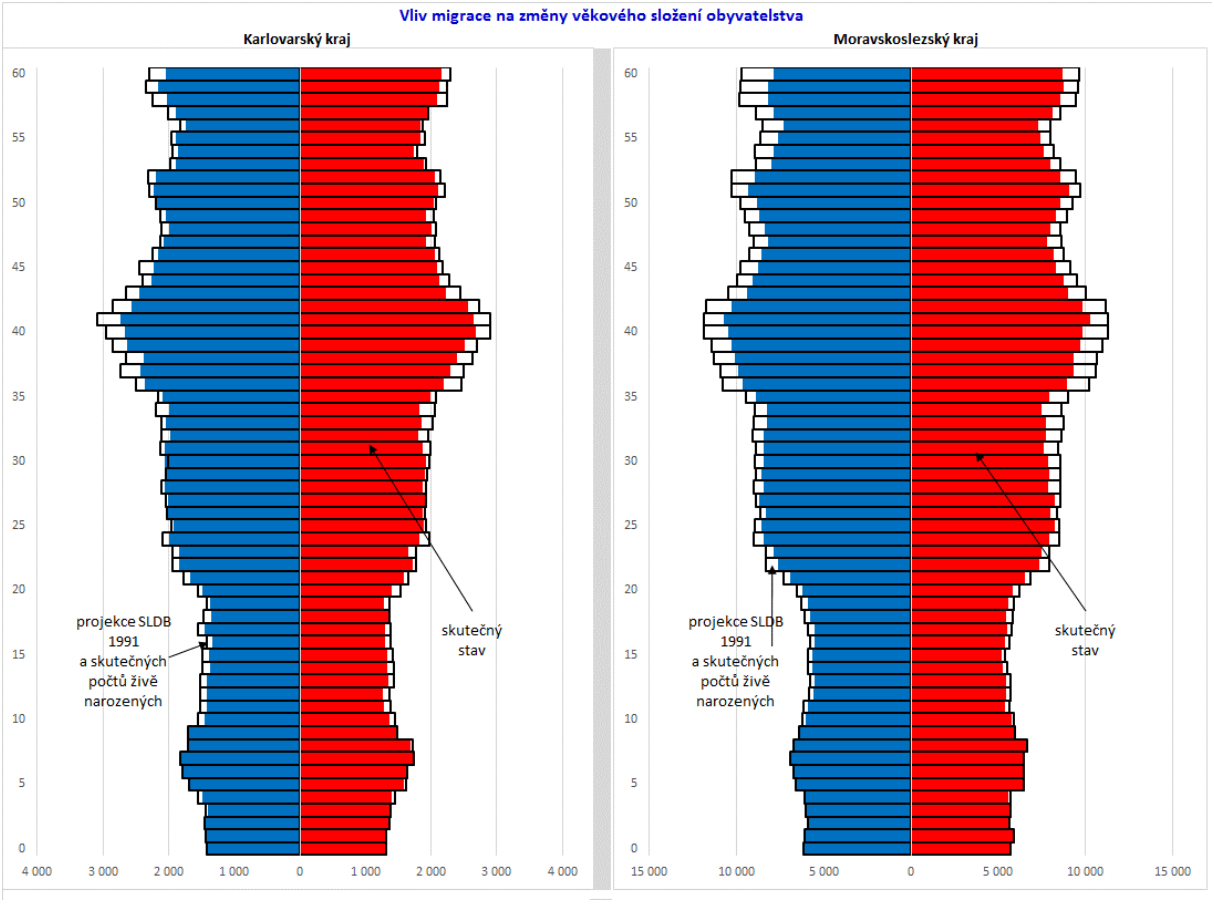

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Závěr

Za celé sledované období měly výrazně nejvyšší migrační přírůstky Praha a Středočeský kraj. Více než třetina migrace ze zahraničí směřovala do Prahy, nárůst počtu obyvatel Středočeského kraje byl způsoben především vnitřní migrací z Prahy. Jednalo se ovšem o specifický typ migrace – suburbální migraci obyvatel Prahy do obcí v jejím bezprostředním okolí. I po vyloučení této migrace („sloučením“ Prahy a Středočeského kraje do jednoho územního celku) je stále více patrný odlišný charakter migrace do/z oblasti Středních Čech a do/z ostatních krajů. Rozdíly se během sledovaného období zvyšují. Vnitřní i zahraniční migrace výrazně ovlivnily počet i věkové složení obyvatelstva v řadě krajů ČR. Již od počátku sledovaného období se lišila migrace do/z Prahy a Středočeského kraje od migrace do/z ostatních krajů.

Kromě Středočeského, Plzeňského a Jihočeského kraje měly všechny ostatní kraje záporné saldo vnitřní migrace, která většinou směřovala do Prahy (a to i z moravských krajů). Ve většině krajů byl však úbytek obyvatelstva vnitřní migrací kompenzován migrací ze zahraničí, nejvíce v Praze a Ústeckém kraji. Pouze ve Zlínském, Karlovarském a Moravskoslezském kraji byl migrační přírůstek ze zahraničí menší než úbytek vnitřní migrací; v posledně jmenovaném kraji se jednalo o rozdíl velmi výrazný.

Je však nutno připomenout, že řada osob vystěhovalých do ciziny zřejmě není registrována, o čemž svědčí nedopočty počtu obyvatel zjištěné při sčítáních lidu 2001 i 2011.

Migrace má za následek změny nejen počtu, ale i věkového složení obyvatelstva. Ve Středočeském kraji i v Praze, kde byly největší migrační přírůstky, je patrný nárůst počtu obyvatel mladších ročníků narození, neboť migrační přírůstek osob těchto ročníků je vyšší než počty zemřelých. V Karlovarském a Moravskoslezském naopak záporné migrační saldo urychluje úbytek obyvatelstva.

Migrace (především zahraniční) je často považována za „řešení" problematiky populačního úbytku a stárnutí obyvatelstva, se kterým se potýkají prakticky všechny ekonomicky vyspělé evropské země. Ukazuje se však (např. Burcin, Drbohlav, Kučera, 2008) že zahraniční migrace sice může zabránit úbytku obyvatelstva ČR, ale stárnutí populace pouze o něco zmírní.

Tento příspěvek vznikl za podpory GAČR 15-13283S „Projekce populace České republiky podle úrovně vzdělání a rodinného stavu"

Literatura a zdroje dat

Burcin, B., Drbohlav, D., Kučera, T. 2008. Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 44, č. 4, str. 653- 682. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/9cf958e0f4f84b5de8b3aa53d5e98c68fa4021f4_511_2008-4BurcinDrbohlavKucera.pdf.

Čermák, Z., Janská, E. 2011. Rozmístění a migrace cizinců jako součást sociálněgeografické diferenciace Česka. *Geografie*, 116, č. 422–439. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-3cermak_janska.pdf.

Čermák, Z. 2005. Migrace a suburbanizační procesy v České republice. *Demografie*, 47, 169–176.

Čermák, Z. 2001. Vývoj migrační mobility v devadesátých letech v České republice. In: *Regionální vývoj: Specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Edited by Hampl, M. Praha: DemoArt, s. 87–98.

Český statistický úřad. 2016a. Data – počet cizinců. *Tab. R04 Cizinci v ČR podle státního občanství 1994 - 2015 (31. 12.)*. (cit. 25. 05. 2016). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr.

Český statistický úřad. 2016b. *Věkové složení obyvatelstva - 2015*. Věkové složení mužů, resp. žen k 31. 12. 2015 (cit. 25. 05. 2016). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva.

Drbohlav, D. 2011. Imigrace a integrace cizinců v Česku: Několik zastavení na cestě země v její migrační proměně z Davida na téměř Goliáše. *Geografie*, 116, č. 4, s. 401–421. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-2drbohlav.pdf.

Horáková, M. 2006. *Zahraniční pracovní migrace v České republice dva roky po vstupu ČR do EU.* Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_209.pdf.

Kupiszewski, M., Drbohlav, D., Rees, P., Durham, H. 1999. Vnitřní migrace a regionální populační dynamika – Česká republika na pozadí evropských trendů. *Geografie*, roč. 104, č. 2., 89–105. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2014/03/1999_104_2_Kupiszewski_Drbohlav_Rees_Durham_Vnitrnimigracearegionalnipopulacnidynamika.pdf.

Roubíček, V. 1997. *Úvod do demografie*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 348 s. ISBN 80-85963-43-4.

Summary

In recent decades, the demographic development in the Czech Republic is influenced much more by the development of migration than by fertility and mortality. The paper brings basic analysis of the development of both internal and external migration since the establishment of the Czech Republic in 1993 until 2014. It is focused on differences of migration in individual regions, main trends of internal migration and external migration according to selected countries from which immigrants come most often.

Considerably high values of net migration in the observed period were in Central Bohemian Region and in Prague. While in the Central Bohemian Region it was caused mainly by interval migration from Prague (suburban migration), high net migration in Prague is a consequence of high number of immigrants from abroad. Most Czech Regions had negative value of internal net migration, which was, however, (except for Zlín, Karlsbad and Moravian-Silesian Regions), fully compensated by external net migration.

Kontakty
Tomáš Fiala
Katedra demografie
Fakulta informatiky a statistiky, VŠE Praha
Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3
fiala@vse.cz

Jitka Langhamrová
Katedra demografie
Fakulta informatiky a statistiky, VŠE Praha
Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3
langhamj@vse.cz

Příloha

Počty přistěhovalých a vystěhovalých do/z jednotlivých krajů podle kraje přistěhování/vystěhování (u vnitřní migrace) resp. podle země přistěhování/vystěhování (u zahraniční migrace) a hodnoty migračního salda vnitřní a zahraniční migrace v jednotlivých letech sledovaného období.

Obrázek P1: Hlavní město Praha

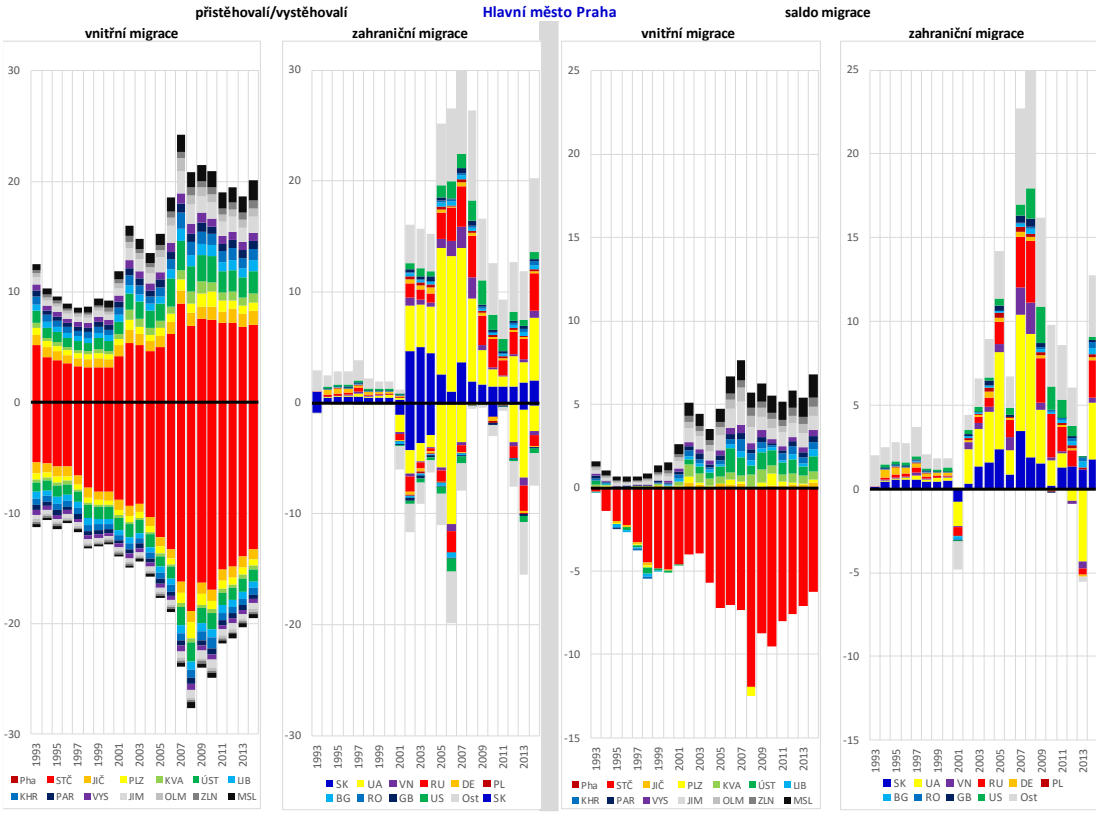

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P2: Středočeský kraj

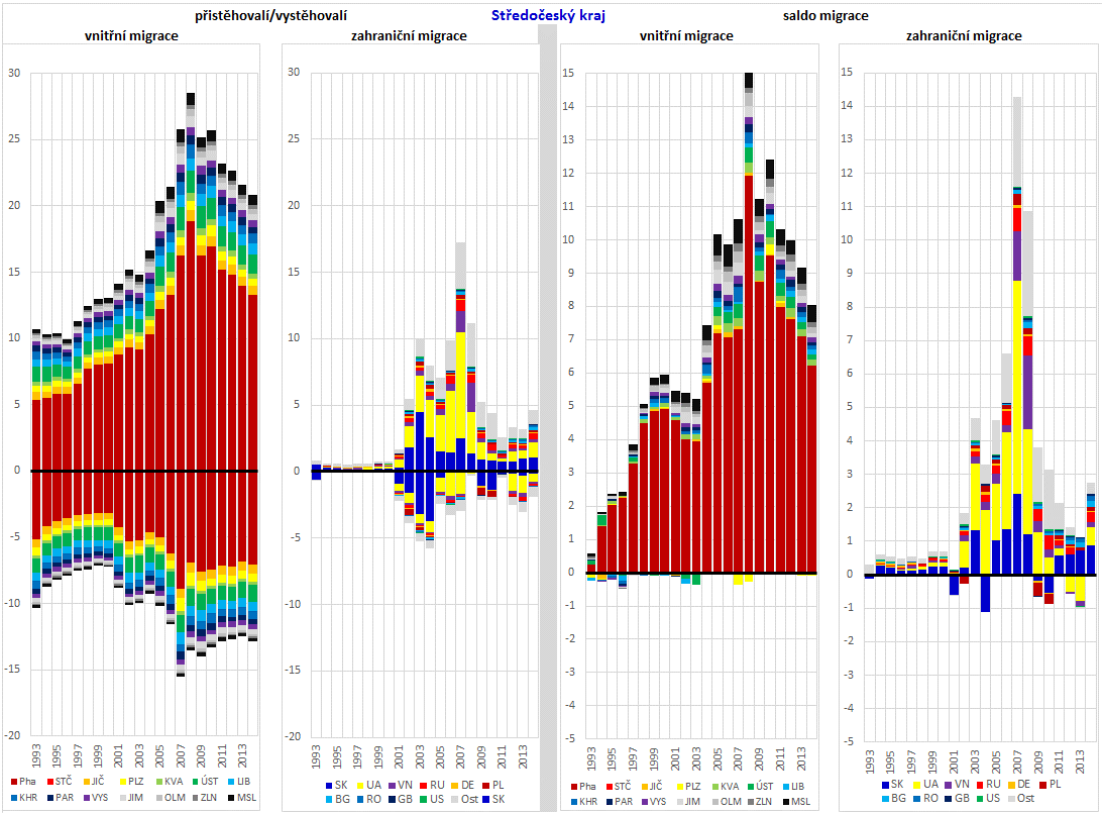

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P3: Jihočeský kraj

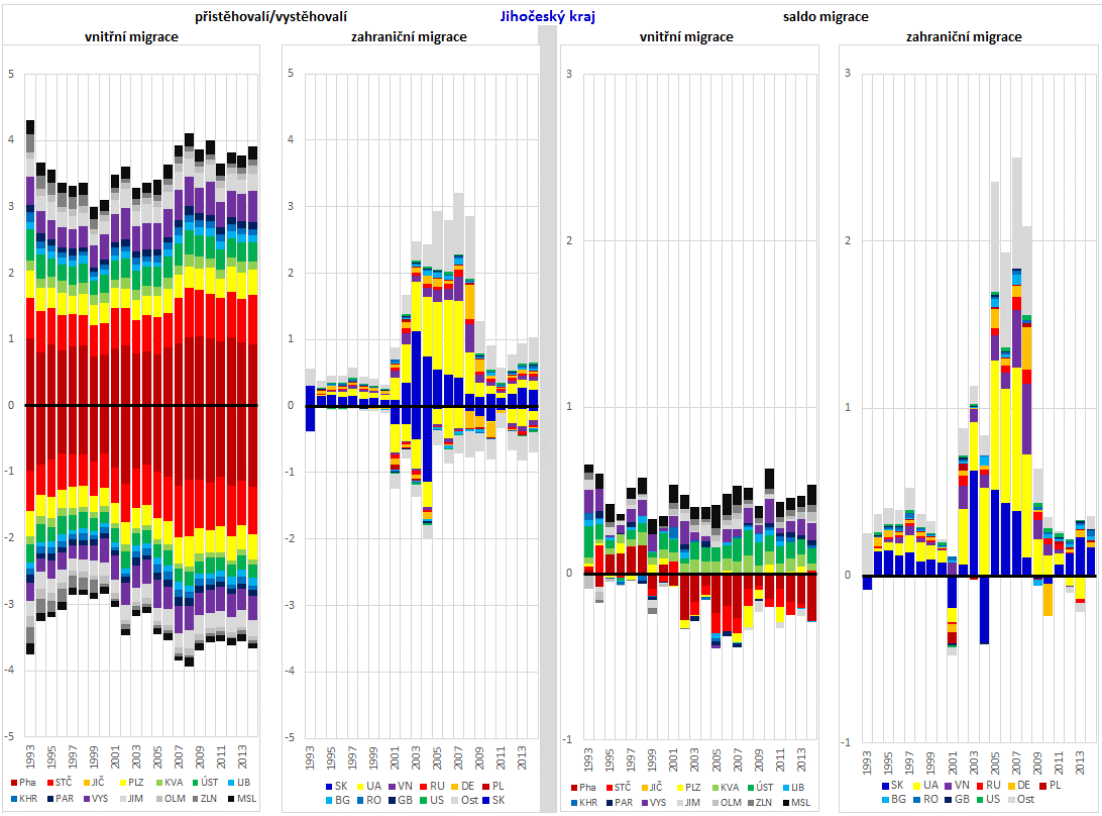

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P4: Plzeňský kraj

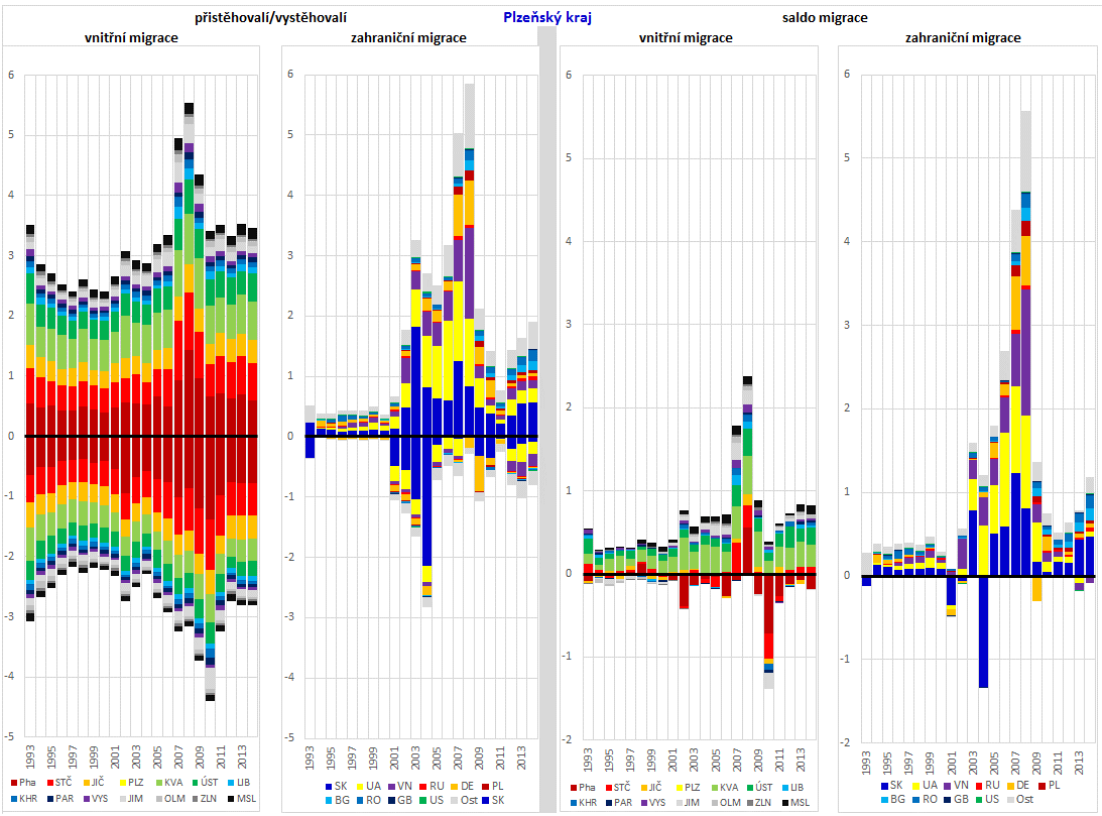

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P5: Karlovarský kraj

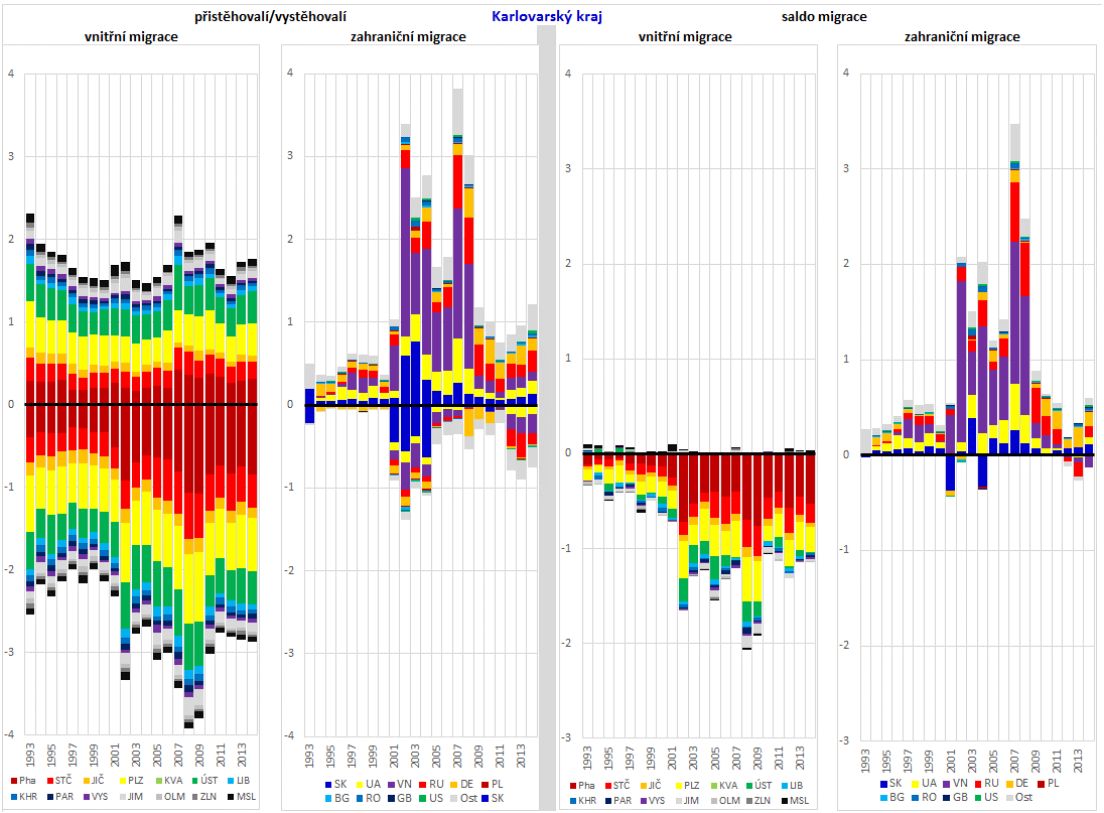

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P6: Ústecký kraj

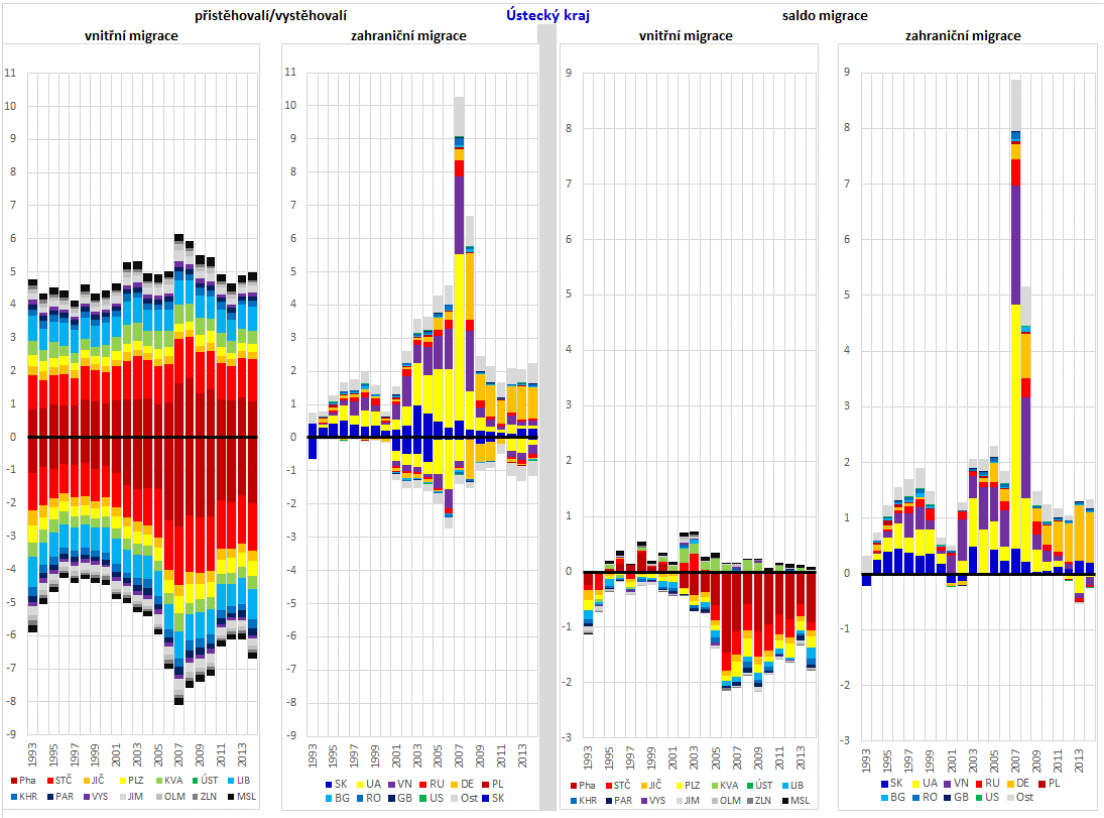

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P7: Liberecký kraj

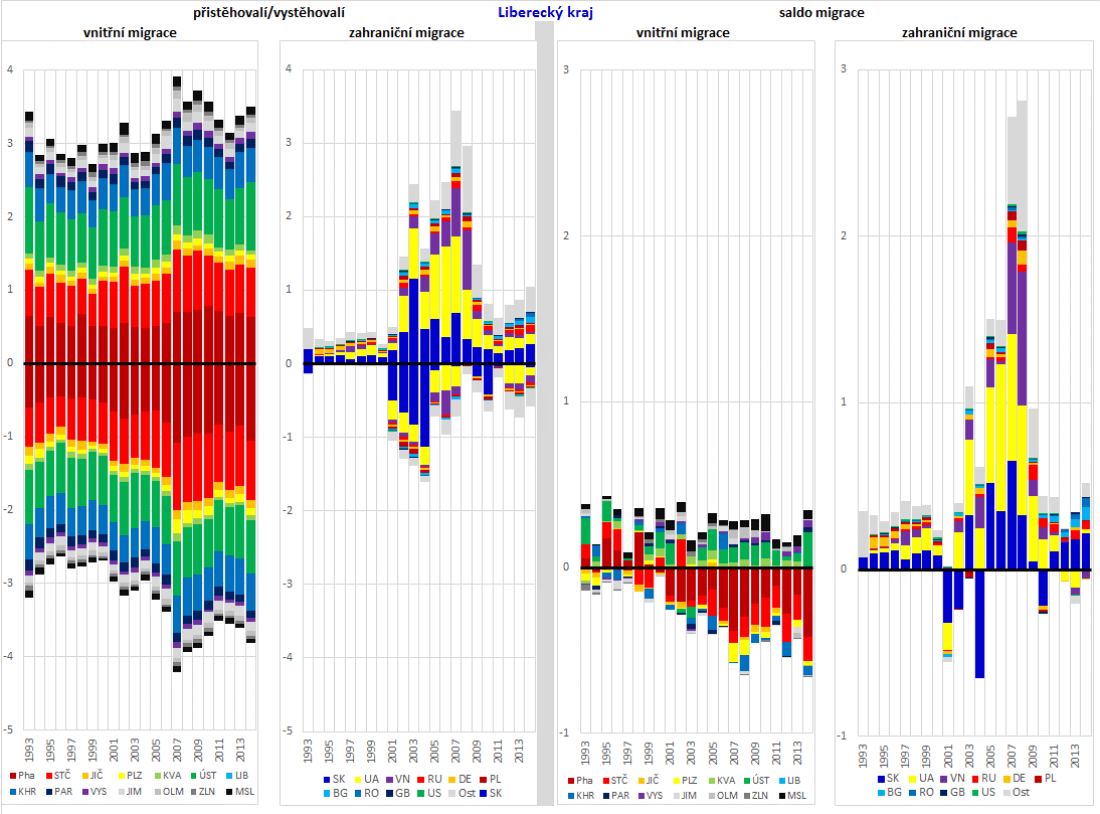

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P8: Královéhradecký kraj

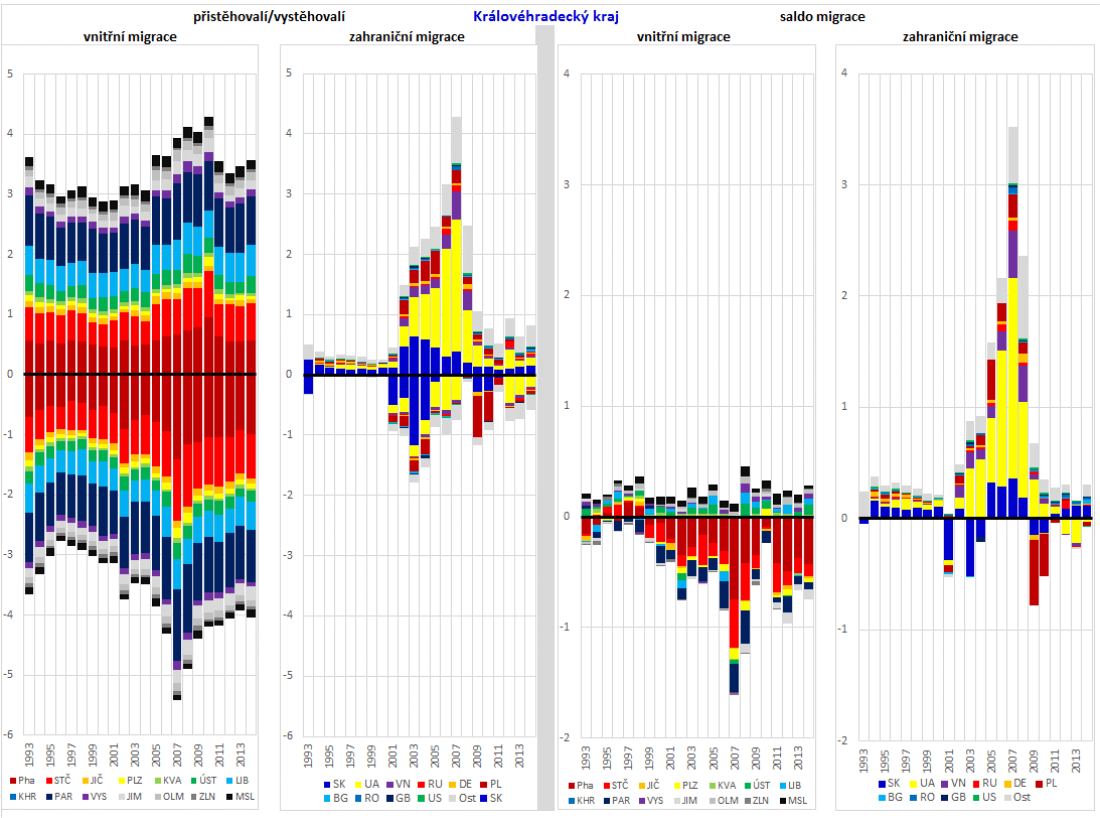

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P9: Pardubický kraj

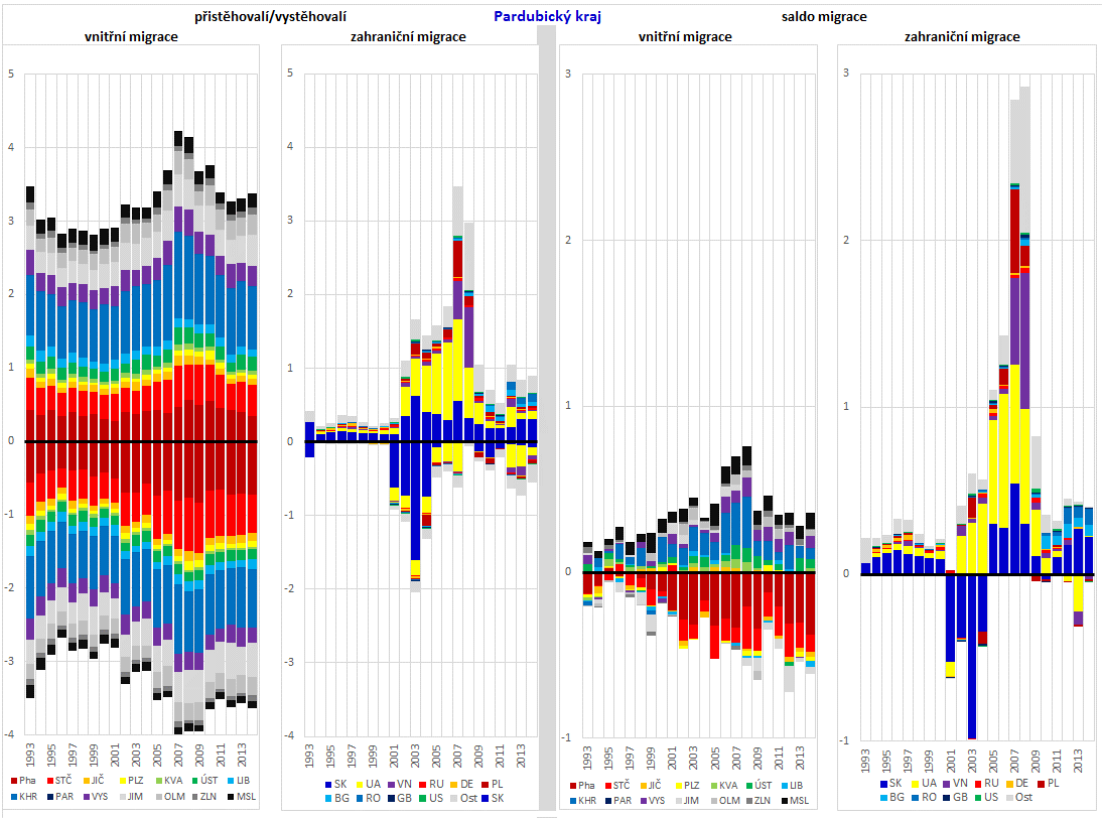

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P10: Kraj Vysočina

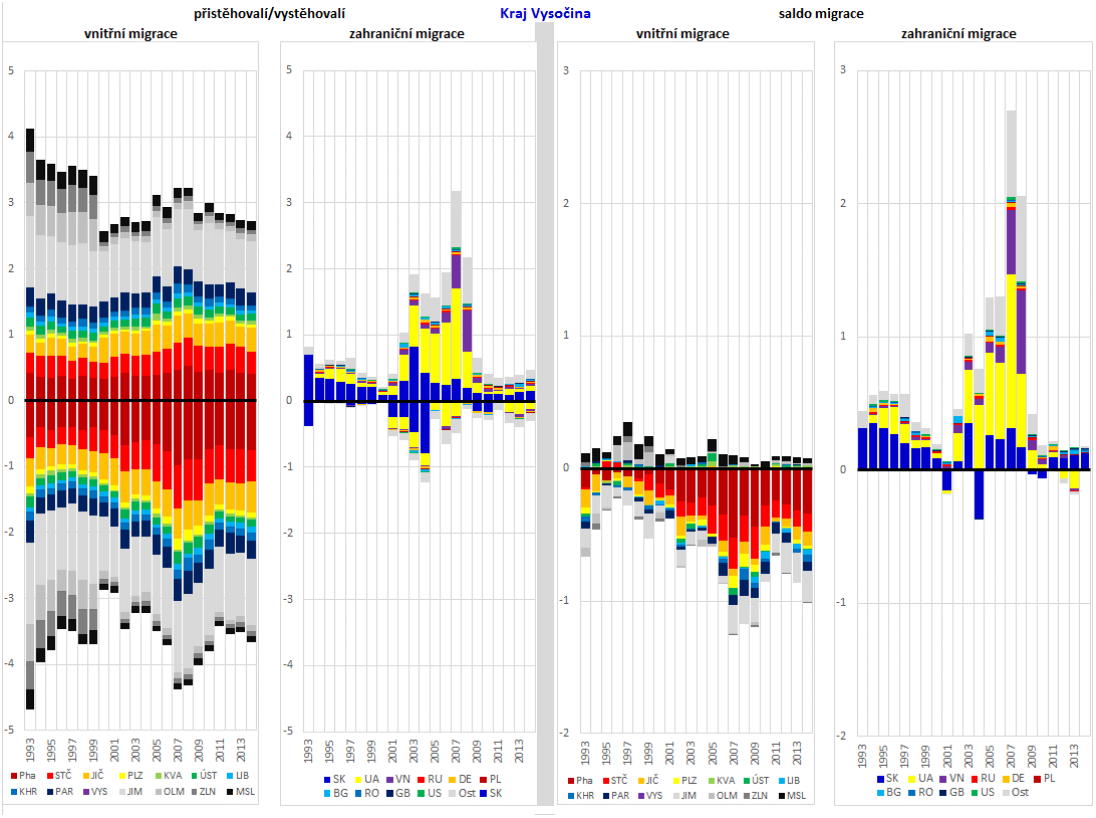

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P11: Jihomoravský kraj

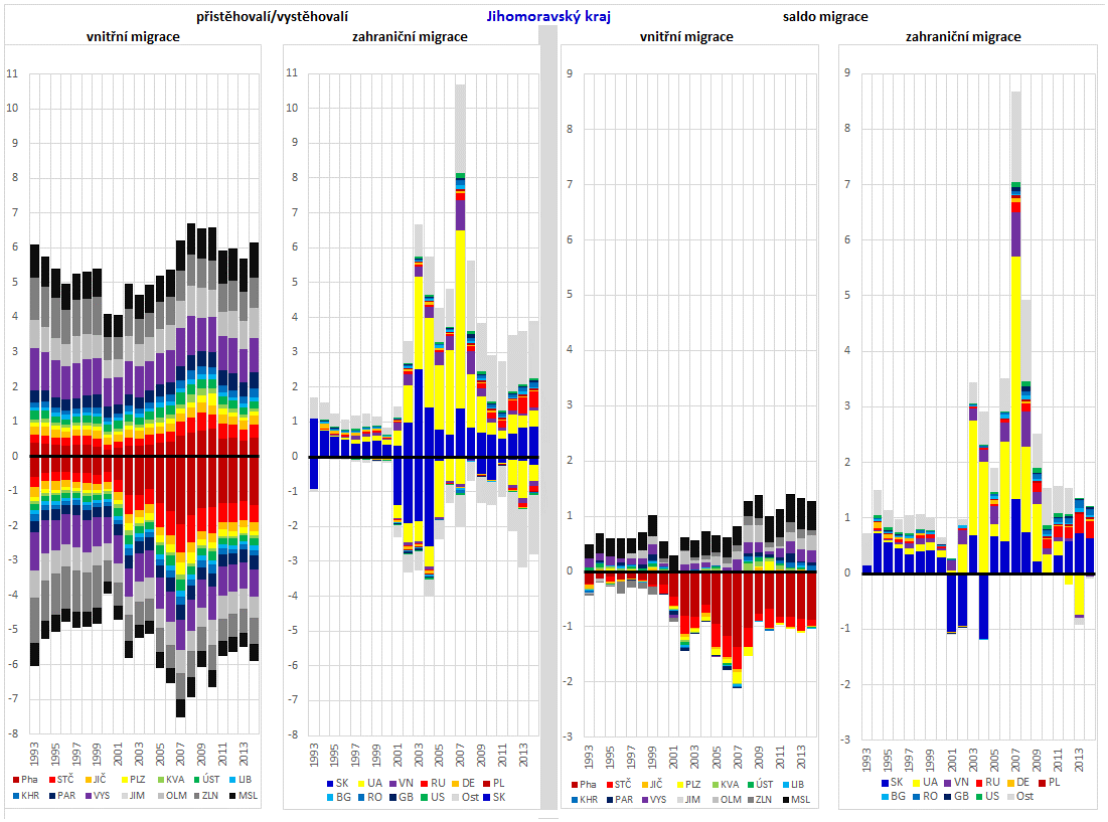

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek P12: Olomoucký kraj

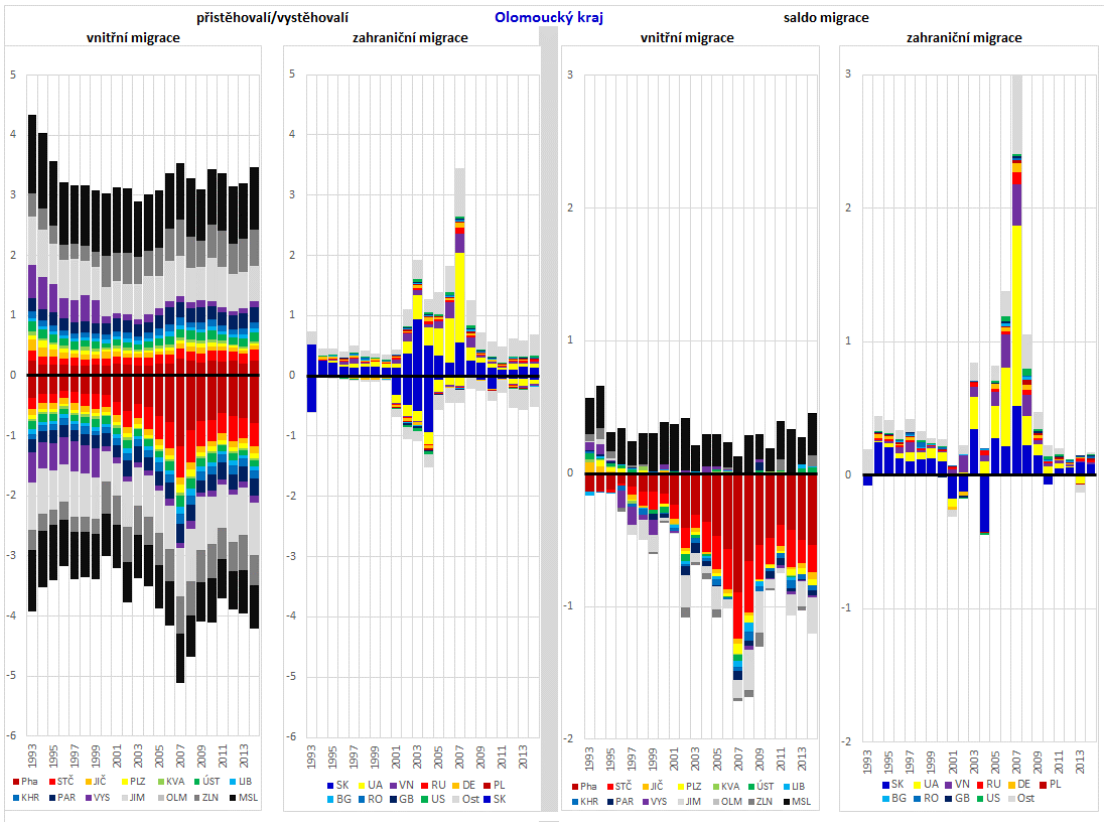

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek 13: Zlínský kraj

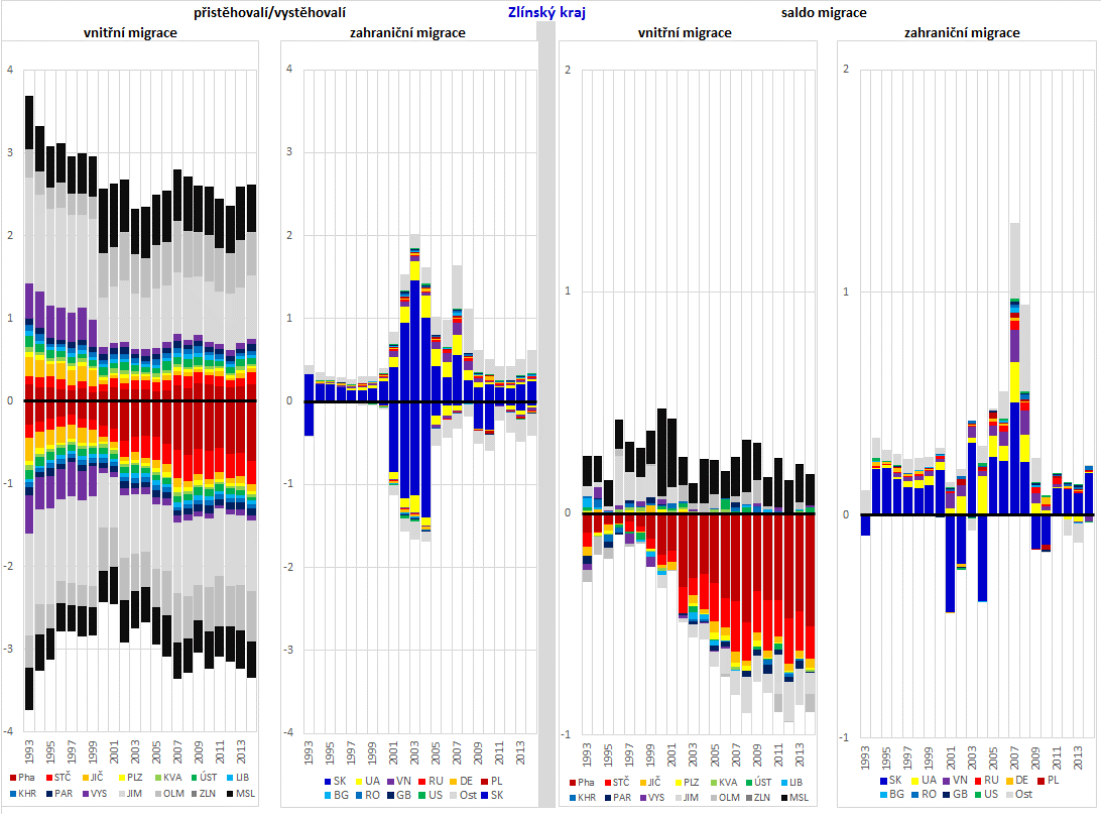

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ

Obrázek 14: Moravskoslezský kraj

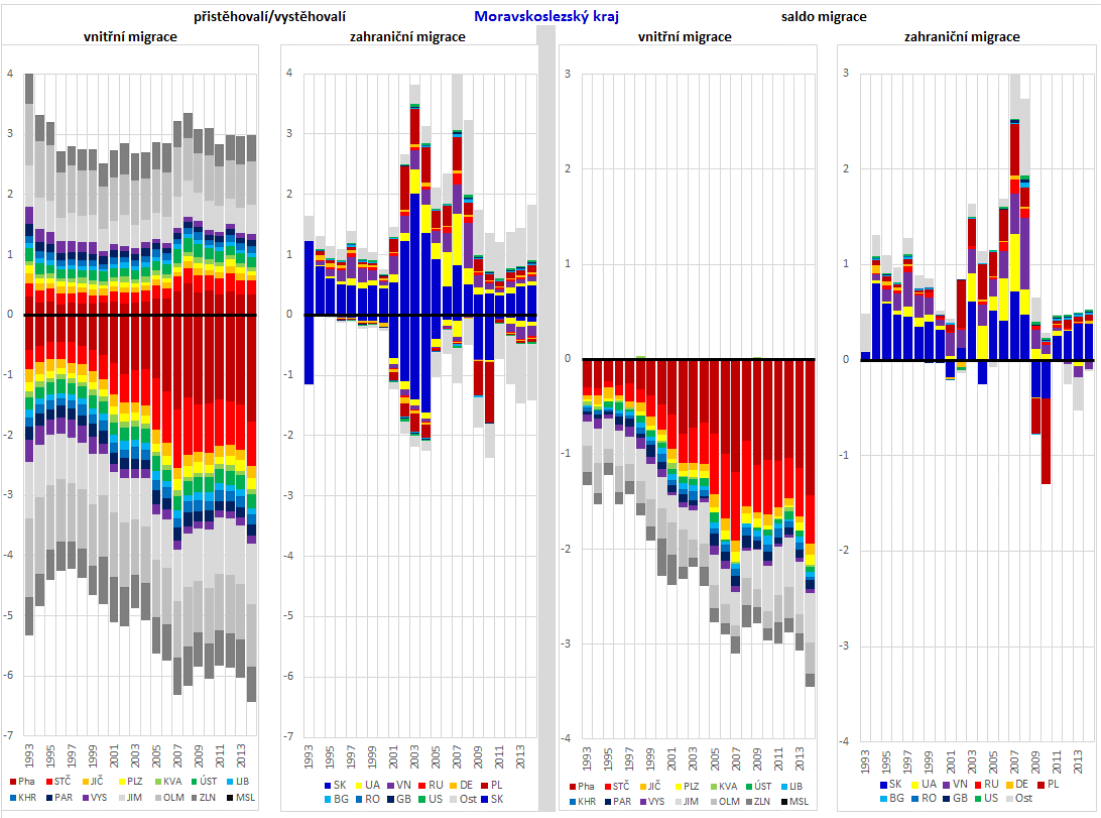

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě dat ČSÚ